

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Διακυβέρνηση, Ανάπτυξη και Ασφάλεια στη Μεσόγειο»**

Τίτλος Εργασίας: «Δικαιώματα τρίτων χωρών κατά την οριοθέτηση θαλάσσιων ζωνών: γενικές αρχές και εφαρμογές στη Μεσόγειο»

Διπλωματική Εργασία της Κολτσίδα Ηλιάνας ΑΜ: 4332021010

Επιβλέπων καθηγητής: Στριμπής Ιωάννης
Μέλη Επιτροπής: Μαγκλιβέρας Κων/νος
Σειμένης Ιωάννης

ΡΟΔΟΣ, ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2022

“ΔΗΛΩΣΗ ΜΗ ΛΟΓΟΚΛΟΠΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΛΗΨΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ. Η εργασία που παραδίδω είναι αποτέλεσμα πρωτότυπης έρευνας και δεν χρησιμοποιώ πνευματική ιδιοκτησία τρίτων χωρίς αναφορές. Αναλαμβάνω όλες τις νομικές και διοικητικές συνέπειες που δύναμαι να αντιμετωπίσω σε περίπτωση που η εργασία μου αποδειχθεί ότι αποτελεί προϊόν λογοκλοπής, σύμφωνα με τον Κανονισμό του Ιδρύματος.”

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Όταν γίνεται προσπάθεια να επιλυθούν ζητήματα που εμπίπτουν στο Δίκαιο της Θάλασσας, γίνεται αντιληπτό ότι περιτριγυρίζονται από νομικές συζητήσεις και διαμάχες. Αυτή η κατάσταση διευρύνει την ετερογενή σχέση μεταξύ πολιτικής και νομολογίας. Η επιστήμη η οποία αναλύει ζητήματα θαλάσσης δεν είναι μια απλή καταγραφή των όσων συμβαίνουν. Τα κράτη από πάντα ασχολούνταν με τα σύνορα της γης, το ενδιαφέρον τους όμως για τα θαλάσσια σύνορα είναι σχετικά όψιμο, στις αρχές του 20ου αιώνα, όταν ανακαλύφθηκαν οι υδρογονάνθρακες και την οικονομική ανάκαμψη την οποία θα είχαν σε περίπτωση εκμετάλλευσής τους. Σε συνέχεια της ανακάλυψης αυτής τα παράκτια κράτη ασκούν ολοένα και μεγαλύτερη κυριαρχία στις θάλασσες και τους ωκεανούς, ξεκινώντας μια αμετάκλητη τάση προς μεγαλύτερους θαλάσσιους χώρους.

Η οριοθέτηση θαλάσσιων έχει σαν κύριο στόχο την επέκταση της κρατικής κυριαρχίας των κρατών και των δικαιωμάτων τους στη θάλασσα ναυσιπλοΐα. Μέσα από τις τρεις Διεθνείς Διασκέψεις (1958, 1960, 1973-1982) δημιουργήθηκε ένα Δίκαιο που σκοπό είχε τον καθορισμό των θαλάσσιων περιοχών αλλά και τα δικαιώματα των κρατών σε αυτές, την προστασία του θαλασσίου περιβάλλοντος, την συνεργασία των κρατών μεταξύ τους αλλά και την ειρηνική επίλυση των διαφορών που θα προκύπτουν

When attempting to resolve issues falling within the Law of the Sea, be aware that they are surrounded by legal debates and controversies. This situation widens the heterogeneous relationship between politics and jurisprudence. The science that analyzes marine issues is not a simple record of what happens. States have always been concerned with land borders, but their interest in maritime borders is relatively late, at the beginning of the 20th century, when hydrocarbons were discovered and the economic recovery they would have if they were exploited. As a result of this discovery, coastal states exert ever greater sovereignty over the seas and oceans, starting an irreversible trend towards larger maritime spaces.

Maritime delimitation has as its main objective the extension of the state sovereignty of states and their rights in sea navigation. Through the three International Conferences (1958, 1960, 1973-1982) a Law was created which had the purpose of defining the maritime areas and the rights of the states in them, the protection of the marine environment, the cooperation of the states among themselves and the peaceful resolution of disputes that arise

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	6
Ιστορική Αναδρομή	7
Διαχωρισμός Θαλασσίων Ζωνών	10
Γραμμές Βάσης	11
Φυσικές ή Κανονικές Γραμμές Βάσης	11
Ευθείες Γραμμές Βάσης	11
Γενικοί κανόνες χάραξης	11
Ειδικές περιστάσεις χάραξης γραμμών βάσης.....	12
Τα Εσωτερικά Ύδατα	13
Αιγιαλίτιδα Ζώνη	14
Αβλαβής Διέλευση	14
Στενά Διεθνούς Ναυσιπλοΐας.....	15
.....	15
Πλους διέλευσης	15
Συνορεύουσα Ζώνη.....	16
Αρχαιολογική Ζώνη	16
Υφαλοκρηπίδα	17
Δικαιώματα του παρακτίου κράτους αλλά και των τρίτων χωρών στην υφαλοκρηπίδα	17
Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη.....	19
Δικαιώματα του τρίτων κρατών στην ΑΟΖ	19
Ανοιχτή Θάλασσα.....	20
Οριοθέτηση Θαλασσίων Ζωνών.....	21
Θαλάσσια Οριοθέτηση.....	21
Οριοθέτηση Θαλασσίων Ζωνών κατά την Διεθνή Νομολογία.....	22
Η αρχή της ίσης απόστασης (μέση γραμμή και πλάγια γραμμή)	23
Διαφορές στην Οριοθέτηση & Μέθοδοι επίλυσης αυτών	23
Μέθοδοι Επίλυσης Διαφορών	24
Υποθέσεις Διεθνών Δικαιοδοτικών Οργάνων	26
Υπόθεση Υφαλοκρηπίδας (Αραβική Δημοκρατία της Λιβύης κατά Μάλτας)-Παρέμβαση: Ιταλία.....	26
Υπόθεση Υφαλοκρηπίδας (Αραβική Δημοκρατία της Λιβύης κατά Τυνησίας)-Παρέμβαση: Μάλτα.....	27
Ανάλυση τριεθνών σημείων (tripoints) και παραδείγματα	27

Συμπεράσματα	30
Βιβλιογραφία.....	31

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή κύριο Ιωάννη Στριμπή, για την εξαιρετική επιστημονική καθοδήγηση και την άριστη συνεργασία, καθώς και όλους τους Καθηγητές του Τμήματος Μεσογειακών Σπουδών του Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Διακυβέρνηση, Ανάπτυξη και Ασφάλεια στη Μεσόγειο» του Πανεπιστημίου Αιγαίου που με βοήθησαν στην ανάπτυξη της επιστημονικής μου κατάρτισης.

Εισαγωγή

Η θάλασσα έχει διαφορετικές χρήσης, χαρακτηριστικά και οφέλη για τους φυσικούς πόρους αλλά και η ναυτιλία ως σημαντικός οικονομικός παράγοντας και πηγή πλούτου, για αυτούς τους λόγους από τα αρχαία χρόνια υπάρχει αυξανόμενο ενδιαφέρον για την αξιοποίηση της στο έπακρο. Η συνεχόμενη εκμετάλλευση της θάλασσας έφερε στο προσκήνιο το ζήτημα της οριοθέτησης των θαλάσσιων περιοχών αλλά και των δικαιωμάτων που θα είχαν τα παράκτια κράτη σε αυτές. Η δημιουργία αυτών των ορίων ήταν ένα σημαντικό επίτευγμα για την καλή συνεργασία των κρατών. Όμως με την οριοθέτηση δημιουργήθηκαν και πολλές διαφωνίες σχετικά με το ζήτημα αυτό έτσι μετά από τις τρεις Διασκέψεις δημιουργήθηκε το Δίκαιο της Θάλασσας που καθορίζει τα όρια των περιοχών αλλά και τα δικαιώματα των κρατών στις περιοχές αυτές.

Η συνορεύουσα ζώνη, η υφαλοκρηπίδα και η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη θα ήταν έως τα 200ν.μ. και η αιγιαλίτιδας ζώνης στα 12ν.μ., η εκμετάλλευση των υδρογονανθράκων κατά μήκος των ακτών πολλών κρατών έφερε σημαντικά οικονομικά, βιομηχανικά και τεχνολογικά οφέλη στα παράκτια κράτη. Οι διαφορές οι οποίες δημιουργούνταν σύμφωνα με το Δίκαιο της Θάλασσας θα λύνονταν ειρηνικά και τα κράτη θα έρχονταν σε συμφωνία για την οριοθέτηση είτε μέσω διαπραγματεύσεων είτε με τη βοήθεια δικαστικής απόφασης.

Η εργασία αυτή αναλύει τα δικαιώματα των τρίτων χωρών στις θαλάσσιες ζώνες μετά από οριοθέτηση. Στο πρώτο κεφάλαιο καταγράφεται μία ιστορική αναδρομή σχετικά με τα στάδια τα οποία περάστηκαν ώστε να υπάρχει σήμερα το Δίκαιο της Θάλασσας αλλά και αναφέρονται περιληπτικά οι γενικοί κανόνες οριοθέτησης.

Το δεύτερο κεφάλαιο εστιάζει στον διαχωρισμό των θαλάσσιων περιοχών, την ανάλυσή τους αλλά και τα δικαιώματα του παρακτίου κράτους και των τρίτων κρατών σε αυτές τις περιοχές.

Στο τρίτο κεφάλαιο καταγράφεται η οριοθέτηση των θαλασσιών ζωνών, οι κανόνες οριοθέτησης των ζωνών, οι τυχόν διαφορές που προκύπτουν κατά την οριοθέτηση αλλά και τα μέσα επίλυσης τους.

Στο τέταρτο κεφάλαιο αναλύονται οι υποθέσεις που παραπέμφθηκαν σε διεθνή δικονομικά όργανα που έχουν σχέση με οριοθετήσεις στη Μεσόγειο οι παρεμβάσεις οι οποίες έγιναν αλλά και η επίλυσή τους.

Στο πέμπτο κεφάλαιο αναφέρονται τα τριεθνή σημεία αλλά και παραδείγματα αυτών. Τέλος καταγράφονται τα συμπεράσματα της εργασίας που είναι μία σύνοψη των ανωτέρω.

Ιστορική Αναδρομή

Ως αφετηρία για το Δίκαιο της Θάλασσας μπορεί να θεωρηθεί η εποχή των μεγάλων ανακαλύψεων της Πορτογαλίας και της Ισπανίας όπου ηγήθηκαν εκτεταμένες υπερπόντιες εξερευνήσεις. Μεταξύ των πρώτων δειγμάτων σχετικά με τις θαλάσσιες υποθέσεις είναι ότι η Ισπανία θεωρούσε τον Ειρηνικό Ωκεανό σαν μία «κλειστή θάλασσα» σε μία προσπάθεια έτσι ώστε να διατηρήσει όσο των δυνατών καλύτερα τα κεκτημένα της στην Ασία, από την μόνη γνώστη είσοδο το Στενό του Μαγγελάνου.¹ Στην περίπτωση της Πορτογαλίας με την παπική βούλα «Romanus Pontifex» του 1455 επικυρώνεται το αποκλειστικό δικαίωμα της Πορτογαλίας στη ναυσιπλοΐα, το εμπόριο και την αλιεία στις θάλασσες κοντά στην Νέα Γη, προκαλώντας έτσι τις έντονες αντιδράσεις των υπολοίπων ευρωπαϊκών χωρών.

Το μονοπώλιο της Πορτογαλίας όχι μόνο προκάλεσε θύελλες αντιδράσεων από τις υπόλοιπες ναυτικές δυνάμεις αλλά ήταν και το έναυσμα για την εμφάνιση εννοιών όπως η ελευθερία του εμπορίου και η ελευθερία των θαλασσών. Η έννοια της ελευθερίας των θαλασσών διαδόθηκε από τον Hugo Grotius, που με το έργο του «Mare Liberum» (Ελευθερία των Θαλασσών) το 1609, αναφέρεται πρώτη φορά ότι η θάλασσα είναι διεθνές έδαφος και ότι όλα τα κράτη έχουν την ελευθερία να τη χρησιμοποιούν για το εμπόριο.² Ο Grotius υποστήριξε ότι η θάλασσα σε αντίθεση με την ξηρά δεν μπορεί να έχει σύνορα και κατ' επέκταση είναι ιδιοκτησία όλων. Σε απάντηση όσων υποστήριξε ο Grotius είναι το έργο του Άγγλου νομικού John Selden «Mare Clausum», δηλαδή ότι η θάλασσα πρέπει να υπολογίζεται όπως η ξηρά και ότι δεν έχει καταγραφεί κάτι που να δηλώνει τη διαφορετικότητα της θάλασσας.³

Καθώς τα κράτη άρχισαν να επεκτείνουν την ναυτική τους δικαιοδοσία υπήρχαν και πολλές διαφορετικές απόψεις σχετικά με το αν στη θάλασσα χωράνε σύνορα, αυτό είχε ως αποτέλεσμα πολλά κράτη να περιορίσουν τις επεκτατικές τους δραστηριότητες στη θάλασσα. Η λύση δόθηκε από τον Ολλανδό νομικό Cornelius van Bynkershoek το 1702 με το έργο του «De dominio maris», στο οποίο αναφέρει ότι η δικαιοδοσία του κάθε κράτους είναι ως εκεί που τα κανόνια μπορούν να προστατέψουν αποτελεσματικά την ξηρά δηλαδή έως τρία ναυτικά μίλια.⁴ Η θάλασσα πέρα από τα τρία ναυτικά μίλια θα θεωρείται διεθνής και δεν θα ανήκει σε κανένα κράτος.⁵

Ένας άλλος παράγοντας που πρέπει να ληφθεί υπόψη είναι ότι το δίκαιο της θάλασσας επηρεάζεται από τον πόλεμο. Κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, για παράδειγμα, οι ιδιαιτερότητες της διεξαγωγής εχθροπραξιών στη θάλασσα έθεσαν πολλά νομικά ερωτήματα, όπως στη δίκη "Peleus"⁶, όταν ένας Γερμανός καπετάνιος τον διέταξε να καταστραφούν όλα τα επιπλέοντα συντρίμια, με αυτόν τον τρόπο εμπόδιζε τα συμμαχικά αεροσκάφη να τα χρησιμοποιήσουν. Ο

---

¹Schurz, W. (1922). The Spanish Lake. The Hispanic American Historical Review, 5(2), <https://www.jstor.org/stable/2506024>

²Grotius, Hugo. The Freedom of the Seas. Σελ. 7

³Selden, J., & Nedham, M. (1652). Of the dominion, or, ownership of the sea two books. London: Printed by William Du-Gard σελ. 3-5, 8-11, 168-179.

⁴Akashi, Kinji (2 de octubre de 1998). Cornelius Van Bynkershoek: His Role in the History of International Law. Martinus Nijhoff Publishers. σελ. 150

⁵Grotius, Hugo. The Freedom of the Seas. Translated by Ralph Van Deman Magoffin. New York: Oxford University Press, American Branch, 1916, σελ. 10

⁶O. C. Giles, The 'Peleus' Trial, International Affairs, Volume 25, Issue 2, April 1949, p. 211

καπετάνιος προέβει σε αυτή την πράξη παρόλο που γνώριζε ότι οι ναυαγοί δεν θα έχουν καμία πιθανότητα επιβίωσης.

Στις μέρες μας κύριο αντικείμενο εξέλιξης μεταξύ των κρατών είναι η έρευνα και η εκμετάλλευση του ενεργειακού πλούτου. Η δεκαετία του 1870 είναι αφετηρία της σύγχρονης ωκεανογραφίας. Η χρησιμότητα της βιολογίας, της χημείας, της γεωλογίας και της γεωφυσικής σε συνεργασία με την ταυτόχρονη ανάπτυξη της τεχνολογίας ενίσχυσαν τις γνώσεις μας για το θαλάσσιο περιβάλλον. Η ανάπτυξη είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση του ενδιαφέροντος των παράκτιων κρατών για την οικονομική εκμετάλλευση των θαλάσσιων πόρων αλλά και για την επέκταση της δικαιοδοσίας τους στους ωκεανούς και στις θάλασσες. Αξίζει να σημειωθεί ότι με την βοήθεια της εξέλιξης της τεχνολογίας η επιστημονική έρευνα έχει προχωρήσει παρόλα αυτά γνωρίζουμε ελάχιστα για τον θαλάσσιο χώρο, όχι μόνο για τους μεγάλους ωκεανούς αλλά και για τις μικρότερες θάλασσες όπως η Μεσόγειος.⁷

Προκειμένου να μην υπάρχουν αντιδράσεις αλλά και εχθροπραξίες μεταξύ των κρατών που επιθυμούν να επεκταθούν στις θάλασσες ήταν αναγκαίο να καθιερωθεί η συζήτηση μεταξύ των κρατών σε διεθνές επίπεδο. Με αυτό τον τρόπο λαμβάνει χώρα το πρώτο Συνέδριο για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS I) στη Γενεύη της Ελβετίας το 1958, που σαν κύριο μέλημα είχε την επίλυση των προβλημάτων που συνδέονται με το δίκαιο της θάλασσας.⁸

Τα αποτελέσματα της Συνδιάσκεψης ήταν η δημιουργία τεσσάρων επιμέρους συμβάσεων, η Σύμβαση για τα Χωρικά ύδατα και τη Συνορεύουσα ζώνη, η Σύμβαση για την Υφαλοκρηπίδα, η Σύμβαση για την Ανοικτή θάλασσα και η Σύμβαση για την Αλιεία και τη Διατήρηση των έμβιων πόρων της ανοικτής θάλασσας. Ένα ζήτημα το οποίο μετά την πρώτη Συνδιάσκεψη έμεινε ημιτελές ήταν το εύρος των χωρικών υδάτων. Καθ' όλη τη διάρκεια της Συνδιάσκεψης υπήρξαν έντονες διαφωνίες για το μήκος της αιγιαλίτιδας ζώνης, τις γραμμές βάσης, το τι είναι υφαλοκρηπίδα και τέλος το μήκος της ΑΟΖ. Μετά το τέλος της πρώτης Συνδιάσκεψης και εφόσον εγκρίθηκαν οι συμβάσεις του 1958 αλλά δεν δόθηκε τελική απάντηση για το ζήτημα των χωρικών υδάτων, συγκλήθηκε η δεύτερη Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το δίκαιο της θάλασσας το 1960 έτσι ώστε να συζητηθεί και να δοθεί λύση στο ζήτημα αυτό. Οριστικές λύσεις όμως δόθηκαν το 1982, με τη σύμβαση που εγκρίθηκε και ισχύει μέχρι σήμερα και είναι Γνωστή ως η σύμβαση του Μοντεγκο Μπέι.

Η δεύτερη Διάσκεψη αλλά και η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας του 1982 (UNCLOS) θεωρείται επιτυχημένη διότι κατάφερε να συμφιλιώσει τα αντιδιαμετρικά συμφέροντα των παράκτιων κρατών με την σωστή και δίκαιη χρήση της θάλασσας.⁹

Στην σημερινή εποχή με την αύξηση του πληθυσμού και κατ' επέκταση της ανθρώπινης δραστηριότητας στη θάλασσα ενισχύονται οι ανησυχίες για την προστασίας της. Στη Σύμβαση του Δίκαιο της Θάλασσας του 1982 δεν αναφέρεται το υπάρχον περιβαλλοντικό πρόβλημα όπως η υπερθέρμανση του πλανήτη, η διατήρηση της βιοποικιλότητας αλλά και η κατάχρηση των θαλασσίων πόρων. Έτσι το 2017 η Γενική Συνέλευση του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών με το Ψήφισμα όπως συγκλήθηκε μία διακυβερνητική διάσκεψη όπου θα καθορίζονταν τα θέματα της

⁷<https://www.worldwideboat.com/news/miscellaneous/ocean-vs-space>

⁸Μιχαήλ Κουλούρη (1976), Το Διεθνές Δίκαιον της υφαλοκρηπίδας και οι Τάσεις του Δικαίου της Θάλασσας, εκδ. Αντ, Σάκκουλα, , σελ. 41-54

⁹Keohane, R., & Nye, J. (1987). Power and Interdependence revisited. International Organization, 41(4), 725-753

διατήρηση και την αειφόρο ανάπτυξη της θαλάσσιας πέραν από τη δικαιοδοσία των κρατών.¹⁰

Η κύρια διαδικασία για την οριοθέτηση γίνεται με τη συμφωνία όλων των κρατών που ενδιαφέρονται έπειτα από διαπραγματεύσεις που γίνονται μεταξύ τους. Πολλές οριοθετήσεις έχουν γίνει με τη μέθοδο αυτή δηλαδή χωρίς να υπάρξουν εντάσεις μεταξύ των ενδιαφερομένων κρατών. Η ύπαρξη νησιών στην περιοχή που θα πραγματοποιηθεί η οριοθέτηση είναι ένα σύνηθες πρόβλημα αλλά στις περισσότερες περιπτώσεις λύθηκε χρησιμοποιώντας η μέση γραμμή ίση απόσταση. στις περιπτώσεις στις οποίες δεν δύνανται τα ενδιαφερόμενα κράτη να έρθουν σε μια συμφωνία δημιουργούνται διεθνείς διαφορές οι οποίες θεωρούνται και νομικές διαφορές και είναι αναγκαία η παραπομπή γκολ σε κάποιο διαιτητικό όργανο.¹¹

Στη Σύμβαση του Δικαίου της Θάλασσας του 1982 καθορίζονται και οι τρόποι οριοθέτησης των θαλασσίων ζωνών. Στα άρθρα της Σύμβασης προσδιορίζονται οι εκτάσεις των χωρικών υδάτων αλλά και γενικότερα των θαλασσίων ζωνών δηλαδή ότι απαραίτητη προϋπόθεση είναι ο καθορισμός σημείων κατά μήκος της ακτογραμμής που με τη σειρά τους θα καθοριστούν τα εξωτερικά σημεία των ζωνών αυτών. Από τη Σύμβαση προκύπτει και ο διαχωρισμός των θαλασσίων ζωνών, δηλαδή ότι το εύρος της αιγιαλίτιδας ζώνης η οποία αναφέρεται στο άρθρο 4 της Σύμβασης και της συνορεύουσας ζώνης η οποία αναφέρεται στο άρθρο 33 γίνεται από τις γραμμές βάσης ενώ η ενώ η υφαλοκρηπίδα (άρθρο 76) και η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (άρθρο 57) ορίζονται με αφετηρία τις γραμμές βάσης. Οι γραμμές βάσης είναι οι νοητές ή φυσικές γραμμές από τις οποίες μετριούνται η αιγιαλίτιδα ζώνη και οι υπόλοιπες ζώνες δικαιοδοσίας των παρακτίων χωρών.¹²

---

¹⁰Cataldi G. (2020) Introduction. In: Ribeiro M., Loureiro Bastos F., Henriksen T. (eds) *Global Challenges and the Law of the Sea*. Springer, Cham. p. 6,

¹¹Κ. Ιωάννου-Σ. Περράκη, Εισαγωγή στη Διεθνή Δικαιοσύνη, τόμος Ι: γενική θεωρία και θεσμικές εφαρμογές, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 1984, σελ.21-56

¹²Louis B. Sohn, John Noyes, Erik Franckx, Kristen Juras (2014), *Cases and Materials on the Law of the Sea*, Second Edition p.47-49

Διαχωρισμός Θαλασσίων Ζωνών

Οι θαλάσσιες ζώνες, σύμφωνα με τη Σύμβαση το Δίκαιο της Θάλασσας του 1982, μπορούν να χωριστούν σε έξι περιοχές οι οποίες χωρίζονται σε περιοχές με κυριαρχικά δικαιώματα και περιοχές εθνικής δικαιοδοσίας. Η αρχή τις μετρήσεις των θαλάσσιων ζωνών όπως αναφέρθηκε και παραπάνω είναι οι γραμμές βάσης. Οι γραμμές βάσης είναι ένα σημαντικό εργαλείο στα χέρια του παράκτιου κράτους το οποίο επιθυμεί να έχει δικαιοδοσία στις θαλάσσιες ζώνες. Υπάρχουν διάφοροι τύποι γραμμών βάσεων, όπως ευθείες γραμμές βάσης και φυσικές γραμμές βάσης, που εξαρτώνται από τη διαμόρφωση της ακτής.

Στις θαλάσσιες ζώνες διακρίνουμε τα εσωτερικά ύδατα από τις γραμμές βάσης, στη συνέχεια την αιγιαλίτιδα ζώνη που συνορεύει με τα εσωτερικά ύδατα και εκτείνεται έως και τα 12 ναυτικά μίλια από τη γραμμή βάσης. Συνέχεια της αιγιαλίτιδας ζώνης είναι συνορεύουσα ζώνη που εκτείνεται έως και τα 24 ναυτικά μίλια από τη γραμμή βάσης όπου το παράκτιο κράτος έχει τις εξουσίες της αστυνόμευσης. Μια άλλη διάκριση των θαλασσίων ζωνών είναι και η αποκλειστική οικονομική ζώνη που εκτείνεται έως και τα 200 ναυτικά μίλια όπου τα δικαιώματα του παράκτιου κράτους είναι η περιβαλλοντικής προστασίας, επιστημονικής έρευνας, εξερεύνησης και εκμετάλλευσης των φυσικών πόρων. Τέλος υπάρχει και υφαλοκρηπίδα η οποία είναι προέκταση της ακτής του παράκτιου παρακτίου κράτους κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας και το οποίο εκτείνεται έως και τα 200 ναυτικά μίλια από τη γραμμή βάσεως. Σαν επιπλέον θαλάσσια ζώνη θεωρείται και ανοιχτή θάλασσα που είναι μια περιοχή ελεύθερη για όλα τα κράτη.¹³

Γραμμές Βάσης

Ο προσδιορισμός της έκτασης των θαλασσίων ζωνών προϋποθέτει τον καθορισμό σημείων κατά μήκος της ακτογραμμής, από τα οποία θα μετρηθούν τα εξωτερικά όρια των ζωνών αυτών. Τα εξωτερικά όρια αυτά ορίζονται ως γραμμές βάσης. Διαχωρίζονται σε δύο βασικές μεθόδους μέτρησης τις φυσικές ή τις κανονικές γραμμές βάσης και τις ευθείες γραμμές βάσης, υπάρχουν και ειδικές περιπτώσεις χάραξης γραμμών βάσεων στους κόλπους τα νησιά και τα αρχιπελάγη.

Φυσικές ή Κανονικές Γραμμές Βάσης

Σύμφωνα με τη Σύμβαση του Δικαίου της Θάλασσας του 1982 οι φυσικές ή κανονικές γραμμές βάσεως είναι η φυσική ακτογραμμή.¹⁴ Με τον όρο φυσική ακτογραμμή θεωρούμε το σημείο της ακτής στο οποίο σταματάει η τελευταία φάση της παλίρροιας και το οποίο αναγνωρίζεται επίσημα από το κράτος μέσω των ναυτικών χαρτών μεγάλης κλίμακας. Στις περιπτώσεις όμως που δεν είναι ξεκάθαρη η φυσική

¹³Yoshifumi Tanaka - The International Law of the Sea (2019, Cambridge University Press) p.53

¹⁴Κρατερός Ιωάννου - Στρατή Αναστασία (2013), Δίκαιο της Θάλασσας, 4^η Έκδοση, σελ. 43

ακτογραμμή, τότε δεν δύναται να εφαρμοστούν οι φυσικές γραμμές βάσης. Σε αυτή την περίπτωση η χάραξη γίνεται μέσω των ευθειών γραμμών βάσης.¹⁵

Ευθείες Γραμμές Βάσης

Στις περιπτώσεις που δεν μπορεί να εφαρμοστεί η χάραξη μέσω φυσικών γραμμών βάσης εφαρμόζεται η χάραξη ευθειών γραμμών βάσης. Η ευθεία γραμμή βάσης είναι μια νοητή γραμμή που ενώνει διάφορα σημεία της φυσικής ακτογραμμής. Η απόσταση των σημείων αυτών δύναται να είναι η συντομότερη.¹⁶

Γενικοί κανόνες χάραξης

Η σύμβαση του δικαίου της θάλασσας καθορίζει f κάποιους γενικούς κανόνες χάραξης των ευθειών γραμμών βάσης. Οι κανόνες αυτοί είναι οι παρακάτω:

- a. *Η χάραξη των γραμμών δεν πρέπει να αποκλίνει πολύ από τη γενική κατεύθυνση των ακτών.*
- b. *ευθείες γραμμές βάσης δεν θα χαράζονται από και προς σκοπέλους εκτός εάν υπάρχουν φάροι ή άλλες εγκαταστάσεις.*
- c. *Το παράκτιο κράτος που χρησιμοποιεί ευθείες γραμμές βάσης πρέπει να απεικονίζει ευδιάκριτα τις γραμμές σε ναυτικούς χάρτες και να τους δημοσιεύει.*
- d. *Κατά τη χάραξη γραμμών βάσης είναι δυνατόν να λαμβάνονται υπ όψιν οικονομικά συμφέροντα του παράκτιου κράτους.*
- e. *Σε περίπτωση που υπάρχει ασταθείς ακτογραμμή όπως οι εκβολές στο δέλτα των ποταμών τότε η χάραξη των γραμμών είναι δυσκολότερη.¹⁷*

Ειδικές περιστάσεις χάραξης γραμμών βάσης

Νησιά

Ύπαρξη νησιών κοντά στην ακτογραμμή αποτελεί σημαντικό λόγο για τη χάραξη ειδικών ευθειών γραμμών βάσης από το παράκτιο κράτος. Σύμφωνα με τη σύμβαση του δικαίου της θάλασσας νησί θεωρείται μια περιοχή ξηράς που περιβάλλεται από νερό και βρίσκεται πάνω από την επιφάνεια του ορίου της θάλασσας. Για τη χάραξη γραμμών βάσης λαμβάνονται υπ όψιν μόνο οι φυσικοί σχηματισμοί και όχι τεχνητοί ενώ το μέγεθός τους δεν παίζει κανένα ρόλο. Τέλος είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι σύμφωνα με τις διατάξεις της σύμβασης τα νησιά δικαιούνται να διαθέτουν θαλάσσιες ζώνες.¹⁸

Κόλποι

Κόλπος είναι σύμφωνα με τη γεωγραφική του έννοια ένα θαλάσσιο τμήμα να εισχωρεί στην ξηρά. Η νομική έννοια του όρου κόλπος ορίζεται σαν μια εσοχή της

---

¹⁵Ο.π σελ 43

¹⁶Ο.π σελ. 44

¹⁷Ο.π. σελ.45

¹⁸Κρατερός Ιωάννου - Στρατή Αναστασία (2013), Δίκαιο της Θάλασσας, 4^η Έκδοση, σελ. 195

ακτής που εισχώρησαν ύδατα και είναι κάτι διαφορετικό από μια απλή καμπυλότητα της ακτής. Η ύπαρξη λοιπόν του κόλπου προκαλεί προβλήματα στην χάραξη γραμμών βάσης. Ένα παράκτιο κράτος δικαιούται να χαράξει γραμμές βάσης σε έναν κόλπο όταν ισχύει η νομική έννοια του όρου κόλπος και το μήκος της γραμμής δεν υπερβαίνει τα 24 ναυτικά μίλια.¹⁹ Στις περιπτώσεις που ένας κόλπος με τη γεωγραφική του έννοια δεν ανήκει σε ένα μόνο παράκτιο κράτος αλλά σε περισσότερα τότε κανένα από τα κράτη αυτά δεν μπορεί να χαράξει μόνο του γραμμές βάσης. Η χάραξη των γραμμών πρέπει να γίνει με τη σύμφωνη γνώμη όλων των κρατών έτσι ώστε να έχουν πρόσβαση στην ανοιχτή θάλασσα.²⁰

Στόμια ποταμών

Όταν ο ποταμός εκβάλλει στη θάλασσα η γραμμή βάσης η οποία θα χαραχθεί θα πρέπει να είναι μια ευθεία γραμμή κατά μήκος του στομίου του ποταμού αυτό φυσικά προϋποθέτει τη μη ύπαρξη εκβολών και ότι ο ποταμός δεν θα σχηματίζει δέλτα.²¹

Λιμάνια και Αγκυροβόλια

Τα λιμάνια και τα αγκυροβόλια όταν είναι μόνιμες κατασκευές θεωρούνται κομμάτι της ακτής άρα υπόκεινται στο καθεστώς των εσωτερικών υδάτων, αυτό δεν ισχύει για τις τεχνητές εγκαταστάσεις όπως τα τεχνητά νησιά οι εγκαταστάσεις που βρίσκονται ανοιχτά της ακτής.²²

Σκόπελοι

Σκόπελος θεωρείται μια φυσική προέκταση της ξηράς η οποία με την άμπωτη βρίσκεται πάνω από την επιφάνεια της θάλασσας ενώ με την παλίρροια βρίσκεται κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας. ο σκόπελος μπορεί να χρησιμοποιηθεί ο σημείο για τη χάραξη γραμμών βάσης αλλά μπορεί και όχι ανάλογα σε τι απόσταση βρίσκεται από την ακτή.²³

Υφαλοι

Ως ύφαλος θεωρείται οποιαδήποτε βραχώδης οι κοραλλιογενείς απόφυση του πυθμένα της θάλασσας και έχει μικρή έκταση. Για τη χάραξη γραμμών βάσης θεωρούμε την κατώτερη ρηχία των υφάλων.²⁴

---

¹⁹Ο.π. σελ 50-51

²⁰Ο.π. σελ. 51

²¹Ο.π. σελ. 51

²²Ο.π σελ. 51

²³Ο.π. σελ. 54

²⁴Κρατερός Ιωάννου - Στρατή Αναστασία (2013), Δίκαιο της Θάλασσας, 4^η Έκδοση, σελ. 54-55

Τα Εσωτερικά Ύδατα

Τα εσωτερικά ύδατα είναι τα ύδατα τα οποία βρίσκονται «προς το εσωτερικό των γραμμών βάσης της χωρικής θάλασσας». Στα εσωτερικά ύδατα το παράκτιο κράτος έχει την απόλυτη κυριαρχία. Σε αυτή τη δικαιοδοσία ανήκει ο βυθός, το υπέδαφος του βυθού των εσωτερικών υδάτων καθώς και ο υπερκείμενος εναέριος χώρος και κατά συνέπεια οποιαδήποτε δραστηριότητα μέσα στα εσωτερικά ύδατα ανήκει στην αρμοδιότητα του παράκτιου κράτους. Το δικαίωμα της αβλαβούς διέλευσης δεν αναγνωρίζεται στα εσωτερικά ύδατα εκτός αν πριν από τη χάραξη δεν θεωρούνταν εσωτερικά ύδατα και σε αυτή την περίπτωση το δικαίωμα της αβλαβούς διέλευσης αναγνωρίζεται κανονικά.²⁵

Οι λιμένες ανήκουν στα εσωτερικά ύδατα του παράκτιου κράτους και κατ'επέκταση ρυθμίζονται από το εθνικό δίκαιο του κράτους αυτού. Στη σύμβαση του δικαίου της θάλασσας υπάρχουν κάποιες διατάξεις που αναφέρονται στους λιμένες αλλά ο γενικός κανόνας είναι ότι το κράτος του λιμένα είναι αυτό το οποίο καθορίζει τους όρους κατά τους οποίους αλλοδαπά πλοία θα έχουν πρόσβαση στους λιμένες. Επίσης δικαίωμα ελλιμενισμού πλοίου γίνεται ύστερα από συμφωνία του κράτους του λιμένα με του κράτους της σημαίας. μια γενική τακτική των παρά των παράκτιων κρατών είναι τα λιμάνια να είναι ανοιχτά στη διεθνή ναυσιπλοΐα καθώς αυτή εξυπηρετεί το εμπόριο και τις θαλάσσιες μεταφορές.²⁶

Υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες δεν μπορεί να ισχύσει ο γενικός κανόνας του παράκτιου κράτους σχετικά με την πρόσβαση αλλοδαπών πλοίων στους λιμένες. Η πρώτη εξαίρεση στον κανόνα αυτό είναι όταν ένα πλοίο βρίσκεται σε κατάσταση εκτάκτου ανάγκης είτε λόγω καιρικών συνθηκών είτε λόγω βλάβης, σε μια τέτοια περίπτωση το πλοίο είναι υποχρεωμένο να εισέλθει στο πλησιέστερο λιμάνι ανεξάρτητα αν υπάρχει απαγόρευση από το κράτος του λιμένα. Η δεύτερη εξαίρεση είναι όταν υπάρχει πλοίο το οποίο διενεργεί επιστημονική έρευνα το κράτος του λιμένα είναι υποχρεωμένο να το διευκολύνει. Η τρίτη εξαίρεση στον κανόνα αυτό είναι το κράτος του λιμένα να μην κάνει διακρίσεις σχετικά με τα πλοία τα οποία έχουν σημαία την οποία δεν αναγνωρίζει. Τέλος υπάρχει περίπτωση το κράτος του λιμένα να μην επιτρέψει την πρόσβαση σε ένα αλλοδαπό πλοίο λόγω ειδικών ρυθμίσεων που έχουν σχέση με τη ρύπανση των υδάτων.²⁷

Αιγιαλίτιδα Ζώνη

Αιγιαλίτιδα ζώνη ή αλλιώς ο χωρική θάλασσα ή τα χωρικά ύδατα είναι η ζώνη η οποία εκτείνεται πέρα από τα εσωτερικά ύδατα έως τα 12 ναυτικά μίλια και στην οποία το παράκτιο κράτος έχει απόλυτη κυριαρχία. Στην αιγιαλίτιδα ζώνη συμπεριλαμβάνονται υδάτινη στήλη ο βυθός το υπέδαφος καθώς και ο εναέριος χώρος που βρίσκεται από πάνω.²⁸ Σύμφωνα με τη Σύμβαση του Δικαίου της Θάλασσας το παράκτιο κράτος έχει δικαίωμα να ορίσει μόνο του την ηγέτιδα του ζώνη έως το

²⁵Ο.π. σελ. 58

²⁶Ο.π. σελ 57-60

²⁷Ο.π. σελ.60-62

²⁸Ε.Παπασταυρίδης «Το Δίκαιο της Θάλασσας», σε *Το Δίκαιο της Διεθνούς Κοινωνίας*, σελ. 340

ανώτερο όριο το οποίο είναι τα 12 ναυτικά μίλια.²⁹ Το παράκτιο κράτος στην αιγιαλίτιδα του ζώνη ασκεί πλήρη κυριαρχία που αυτό σημαίνει ότι ασκεί τη νομοθετική δικαιοδοτική και εκτελεστική αρμοδιότητα για το σύνολο των δραστηριοτήτων των οποίων συμβαίνουν στη ζώνη αυτή. Στην περίπτωση την οποία περιορίζεται η δικαιοδοσία του παράκτιου κράτους στην αιγιαλίτιδα ζώνη είναι όταν αφορά το θεσμό της αβλαβούς διέλευσης.³⁰

Αβλαβής Διέλευση

Το δικαίωμα της αβλαβούς διέλευσης είναι όταν πλοία τρίτων κρατών διέρχονται μέσα από τα χωρικά ύδατα του παράκτιου κράτους χωρίς να έχουν λάβει προηγουμένως τη συγκατάθεσή του. Πιο συγκεκριμένα διέλευση είναι οι ναυσιπλοΐα μέσα από τα χωρικά ύδατα με σκοπό τον διάπλου της θάλασσας αυτής και η πορεία των πλοίων πρέπει να είναι συνεχής και ταχεία ενώ η στάση των πλοίων επιτρέπεται μόνο όταν συντρέχουν λόγοι ανωτέρας βίας. Το δικαίωμα αυτό δημιουργήθηκε με σκοπό τη μεγαλύτερη ελευθερία της ναυσιπλοΐας και του εμπορίου αλλά και τα αξιώματα των παράκτιων κρατών για κυριαρχία στους θαλάσσιους χώρους εγγύς των ακτών τους.³¹

Δικαίωμα στην αβλαβή διέλευση έχει κάθε πλοίο ανεξάρτητα αν είναι ιδιωτικό, κρατικό ή πολεμικό. Στη σύμβαση του δικαίου της θάλασσας δεν υπάρχει διαχωρισμός κατηγοριών στα πλοία έτσι και τα πολεμικά πλοία των χωρών υπόκεινται στο δικαίωμα της αβλαβούς διέλευσης εφόσον αυτά συμμορφώνονται με τους κανόνες του παράκτιου κράτους. Το παράκτιο κράτος έχει δικαίωμα να αναστείλει την αβλαβή διέλευση σε πλοία τρίτων κρατών όταν θεωρεί ότι απειλείται η ασφάλειά του. Για να ισχύει αναστολή πρέπει να είναι προσωρινή, να γίνεται σε συγκεκριμένες περιοχές της αιγιαλίτιδας ζώνης και νομιμοποιείται μετά από τη δημοσίευσή της.³²

Δραστηριότητες που απαγορεύονται κατά την αβλαβή διέλευση

Δραστηριότητες οι οποίες δεν επιτρέπονται κατά την αβλαβή διέλευση πλοίων τρίτων χωρών από τα χωρικά ύδατα του παράκτιου κράτους είναι η παρακάτω:

- a. Η απειλή ή η χρήση οποιασδήποτε μορφής βίας που σκοπό έχει την παραβίαση της εδαφικής κυριαρχίας του παράκτιου κράτους δεν συνάδει με το δικαίωμα της αβλαβούς διέλευσης.
- b. Η διενέργεια στρατιωτικών ασκήσεων εντός της αιγιαλίτιδας ζώνης του παράκτιου κράτους απαγορεύεται.
- c. Οποιαδήποτε ενέργεια που σκοπό έχει τη μεταφορά πληροφοριών σε τρίτα κράτη σε θέματα ασφάλειας του παράκτιου κράτους.
- d. Η απογείωση ή προσγείωση αεροσκαφών σε πλοία τρίτων χωρών εντός των χωρικών υδάτων του παράκτιου κράτους.

²⁹Κρατερός Ιωάννου - Στρατή Αναστασία (2013), Δίκαιο της Θάλασσας, 4^η Έκδοση, σελ. 66

³⁰Ο.π. σελ. 67

³¹Ο.π. σελ. 67

³²Ο.π. σελ. 71

- e. Η φόρτωση ή η εκφόρτωση εμπορευμάτων που δεν είναι σύμφωνα με τους κανονισμούς του παράκτιου κράτους.
- f. Οποιαδήποτε εκ προθέσεως ρύπανση που μπορεί να συμβεί στα χωρικά ύδατα του παράκτιου κράτους.
- g. Οποιοσδήποτε αλιευτικές δραστηριότητες.
- h. Η διεξαγωγή επιστημονικών ερευνών.
- i. Κάθε ενέργεια η οποία έχει ως απώτερο σκοπό την παρεμβολή ή απενεργοποίηση συστήματος επικοινωνίας του παράκτιου κράτους.
- j. Δραστηριότητα η οποία δεν έχει σχέση με τη διέλευση του πλοίου.³³

Στενά Διεθνούς Ναυσιπλοΐας

Όταν το ανώτερο όριο οριοθέτησης της αιγιαλίτιδας ζώνης σε ένα παράκτιο κράτος είναι τα 12 ναυτικά μίλια τότε είναι αναπόφευκτο να ενταχθούν διεθνή στενά ναυσιπλοΐας στην κυριαρχία των παράκτιων κρατών και κατ'επέκταση εισάγεται ο θεσμός της πλους διέλευσης.³⁴ Με τον όρο θαλάσσιο στενό θεωρούμε μια στενή λωρίδα θάλασσας που χωρίζει δύο τμήματα ξηράς. Το διεθνές δίκαιο εμπίπτουν τα στενά τα οποία ανήκουν στις αιγιαλίτιδες ζώνες παράκτιων κρατών και ενώνουν δύο ευρύτερες θαλάσσιες ζώνες ή τμήματα θαλασσιών ζωνών.³⁵

Η ρύθμιση του ζητήματος των στενών έγινε με την απόφαση του Διεθνούς Δικαστηρίου στην υπόθεση για τα Στενά της Κέρκυρας. Η απόφαση του διεθνούς δικαστηρίου είχε δύο σκέλη το γεωγραφικό και το λειτουργικό. Το γεωγραφικό σκέλος υπαγόρευε ότι ένα θαλάσσιο στενό προκειμένου να ανήκει στο ειδικό καθεστώς θα πρέπει να συνδέει θαλάσσιες ζώνες και να χρησιμεύει στη διεθνή ναυσιπλοΐα.³⁶ Σχετικά με το λειτουργικό σκέλος της απόφασης 7 το δικαστήριο έκρινε ότι δεν έχει σημασία όγκος της κυκλοφορίας στα στενά αλλά το ότι χρησιμοποιείται για τη διεθνή ναυσιπλοΐα.

Πλους διέλευσης

Μέσω της σύμβασης του δικαίου της θάλασσας εισάγεται ένας νέος θεσμός το δικαίωμα της πλους διέλευσης και αναγνωρίζεται σε στενά που χρησιμοποιούνται για τη διεθνή ναυσιπλοΐα. Με τον όρο πλους διέλευσης εννοούμε την ελευθερία της ναυσιπλοΐας μέσω των στενών και το συνεχές διάπλου των πλοίων χωρίς κανένα περιορισμό και χωρίς να διακόπτεται από το παράκτιο κράτος ούτε για λόγους ασφαλείας, με την προϋπόθεση φυσικά ότι η αποκλειστική χρήση των στενών θα είναι η διέλευση των πλοίων.³⁷ Με την απόφαση του Δικαστηρίου από την υπόθεση των

³³Ο.π. σελ 68-70

³⁴Ροζάκης, «Το διεθνές Νομικό καθεστώς των Στενών. Ένα παράδειγμα εξισορρόπησης συμφερόντων στο Δίκαιο της Θάλασσας»,

³⁵Jia B.B., *The Regime of Straits in International Law*, (Oxford:Clarendon Press, 1998)

³⁶Κρατερός Ιωάννου - Στρατή Αναστασία (2013), *Δίκαιο της Θάλασσας*, 4^η Έκδοση, σελ. 105

³⁷Ο.π. σελ.109

Στενών της Κέρκυρας καθιερώθηκε ότι τα κράτη εν καιρώ ειρήνης μπορούν να στέλνουν τα πολεμικά τους πλοία να διάπλουν τα στενά χωρίς να διακόπτεται η πορεία τους από ελέγχους του παράκτιου κράτους.³⁸

Συνορεύουσα Ζώνη

Η συνορεύουσα ζώνη είναι μια θαλάσσια περιοχή παρακείμενη στην αιγιαλίτιδα ζώνη, επί της οποίας το παράκτιο κράτος έχει περιορισμένα δικαιώματα ελέγχου, κυρίως διοικητικού χαρακτήρα, προς το σκοπό εφαρμογής της παράκτιας υγειονομικής, τελωνειακής, δημοσιονομικής ή μεταναστευτικής νομοθεσίας.³⁹ Η συνορεύουσα ζώνη δεν δύναται να ξεπερνά τα 24 ναυτικά μίλια από τις γραμμές βάσης τις οποίες μετράτε η αιγιαλίτιδα ζώνη. Σύμφωνα με τη Σύμβαση του Δικαίου της Θάλασσας δεν προβλέπεται η συνορεύουσα ζώνη, αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να θεωρείται είτε μέρος της ανοιχτής θάλασσας είτε μέρος της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (ΑΟΖ). Συνεπώς αν ένα κράτος έχει υιοθετήσει ΑΟΖ τότε η συνορεύουσα ζώνη είναι μέρος της, στον αντίποδα αν ένα κράτος δεν έχει υιοθετήσει ΑΟΖ τότε η συνορεύουσα ζώνη είναι μέρος της ανοιχτής θάλασσας. Σε οποιαδήποτε από αυτές τις περιπτώσεις η αρμοδιότητα που έχει το παράκτιο κράτος στη συνορεύουσα ζώνη είναι να ασκεί έλεγχο.⁴⁰

Αρχαιολογική Ζώνη

Οι πρώτες διατάξεις που μνημονεύουν την προστασία υποβρύχιας πολιτιστικής κληρονομιάς αναφέρονται στη Σύμβαση του Δικαίου της Θάλασσας. Στο άρθρο 303 της σύμβασης γίνονται αναφορές για τη σχετική για τις γενικές ρυθμίσεις που έχουν σχέση με τα αρχαιολογικά και ιστορικά αντικείμενα της θάλασσας. Ένα παράκτιο κράτος το οποίο έχει ορίσει συνορεύουσα ζώνη δεν θεωρείται ότι μπορεί να έχει δικαιοδοσία στα αρχαιολογικά αντικείμενα τα οποία θα βρεθούν στη ζώνη αυτή σύμφωνα με το άρθρο 303 της Σύμβασης. Ο γενικός κανόνας που ισχύει σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 303 είναι η γενική υποχρέωση των κρατών να διαφυλάξουν το αρχαιολογικό και ιστορικό υλικό.

Γενικότερα σύμφωνα με τη σύμβαση του δικαίου της θάλασσας όταν τα αντικείμενα βρίσκονται στα εσωτερικά ύδατα και την αιγιαλίτιδα ζώνη υπάγονται στο καθεστώς κυριαρχίας του παράκτιου κράτους. Όταν βρίσκονται έξω από το όριο της αιγιαλίτιδας ζώνης και σε περιοχή εντός 24 ναυτικών μιλίων τότε εφαρμόζεται το άρθρο 303 το οποίο τάσσεται υπέρ του παράκτιου κράτους και στη δημιουργία αρχαιολογικής ζώνης.⁴¹ Για τα αντικείμενα τα οποία βρίσκονται εκτός των 24 ναυτικών μιλίων από τις γραμμές βάσης το παράκτιο κράτος δεν έχει καμία δικαιοδοσία σε αυτά, ενώ για τα αντικείμενα τα οποία βρίσκονται στον Διεθνή Βυθό σύμφωνα με το άρθρο 149 της Σύμβασης διατίθενται για το συμφέρον ολόκληρης της ανθρωπότητας.⁴²

³⁸Ο.π. σελ. 109

³⁹Ο.π. σελ. 92-93

⁴⁰Strati A., *The Protection of the Underwater Cultural Heritage:an Emerging Objective of the Contemporary Law of the Sea*, (The Hague: Martinus Nijhoff Publishers, 1995), σελ.165

⁴¹Strati A., *The Protection of the Underwater Cultural Heritage:an Emerging Objective of the Contemporary Law of the Sea*, (The Hague: Martinus Nijhoff Publishers, 1995), σελ.165-170

⁴²Κρατερός Ιωάννου - Στρατή Αναστασία (2013), *Δίκαιο της Θάλασσας*, 4^η Έκδοση, σελ. 96-97

Υφαλοκρηπίδα

Η υφαλοκρηπίδα είναι ένα γεωλογικό φαινόμενο που ορίζεται ως η φυσική προέκταση του χερσαίου εδάφους κάτω από τη θάλασσα μέχρι το σημείο όπου σημειώνεται μια απότομη κλίση προς την ωκεάνια άβυσσο. Ο βυθός ονομάζεται υφαλοπλαίσιο χωρίζεται σε τρεις διαδοχικές περιοχές: την (γεωλογική) υφαλοκρηπίδα (continental shelf), το υφαλοπρανές (continental slope) και το ηπειρωτικό ανύψωμα (continental rise). Η αρχή για τη ρύθμιση της υφαλοκρηπίδας έγινε από τη Διακήρυξη του Προέδρου των Η.Π.Α., Χ. Τρούμαν (1945).⁴³ Σύμφωνα με τη Διακήρυξη αυτή οι Η.Π.Α. δεν διεκδικούσαν πλήρη κυριαρχία αλλά έλεγχο της περιοχής η οποία θεωρούνταν φυσική προέκταση του ηπειρωτικού εδάφους, χωρίς όμως να διευκρινίζονταν οι όροι.⁴⁴ Μέσω της Διακήρυξης Τρούμαν εισάγεται πρώτη φορά η έννοια της «ευθυδικίας».

Ο αμέσως επόμενος σημαντικός σταθμός ο οποίος επικυρώνει και αναλύει το θεσμό της υφαλοκρηπίδας είναι η Σύμβαση της Γενεύης για την Υφαλοκρηπίδα του 1958. Η Σύμβαση θέτει δύο κριτήρια, το ισοβαθές των 200 μέτρων και το κριτήριο της εκμετάλλευσης το οποίο δεν διευκρινίστηκε προκαλώντας μεγάλη ανασφάλεια.⁴⁵ Με την απόφαση του Διεθνούς Δικαστηρίου στην Υπόθεση της Υφαλοκρηπίδας της Β. Θάλασσας το 1969 αναγνωρίζονται τα κυριαρχικά δικαιώματα για εξερεύνηση του βυθού και εκμετάλλευση των φυσικών πόρων του παρακτίου κράτους στην υφαλοκρηπίδα και ότι υπάρχουν αυτοδικαίως (ipso facto) και εξ υπαρχής (ab initio).

Ο τελικός σταθμός για τη ρύθμιση της υφαλοκρηπίδας έγινε με τη Σύμβαση του Δικαίου της Θάλασσας (1982) όπου με το άρθρο 76 αποτελείται από το θαλάσσιο βυθό και το υπέδαφος των υποθαλάσσιων περιοχών που εκτείνονται σε όλη την έκταση της φυσικής προέκτασης του χερσαίου εδάφους, ως το εξωτερικό όριο του υφαλοπλαισίου ή σε απόσταση 200 ναυτικών μιλίων από τις γραμμές βάσης, στις περιπτώσεις που το εξωτερικό όριο του υφαλοπλαισίου δεν εκτείνεται μέχρι αυτή την απόσταση. Με την διάταξη αυτή εισάγονται δύο κριτήρια, το γεωμορφολογικό κριτήριο και το κριτήριο της απόστασης. Σύμφωνα με το κριτήριο της απόστασης η υφαλοκρηπίδα εκτείνεται σε απόσταση 200 ναυτικών μιλίων από τις γραμμές βάσης ανεξάρτητα από τα γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά της περιοχής. Ωστόσο δεν είναι όλη η περιοχή από τις γραμμές βάσης έως τα 200 ναυτικά μίλια υφαλοκρηπίδα, αλλά αρχίζει από το εξωτερικό όριο της αιγιαλίτιδας ζώνης.⁴⁶

Η νομική σημασία της υφαλοκρηπίδας σύμφωνα με το κριτήριο της απόστασης έχει ισχύ μόνο όταν το παράκτιο κράτος δεν έχει ορίσει ΑΟΖ διότι το εξωτερικό όριο της ΑΟΖ συμπίπτει με εκείνο της υφαλοκρηπίδας συνεπώς το παράκτιο κράτος έχει κυριαρχικά δικαιώματα στο βυθό της ΑΟΖ. Τέλος με την απόφαση του Δικαστηρίου στην Υπόθεση Υφαλοκρηπίδας Λιβύης-Μάλτας (1985) συμπεραίνεται ότι οι δύο θεσμοί (υφαλοκρηπίδα- ΑΟΖ) συνδέονται μεταξύ τους αλλά δεν ο θεσμός της υφαλοκρηπίδας δεν αφομοιώθηκε από το θεσμό της ΑΟΖ. Με την απόφαση αυτή

---

⁴³Ο.π. σελ 130-131

⁴⁴Ο.π. σελ. 131

⁴⁵Ο.π. σελ. 135

⁴⁶Ο.π. σελ 136

αναγνωρίστηκε πλήρως ο εθιμικός χαρακτήρας του κριτηρίου της απόστασης αλλά και η σωστή διάσταση της υφαλοκρηπίδας.⁴⁷

Δικαιώματα του παρακτίου κράτους αλλά και των τρίτων χωρών στην υφαλοκρηπίδα

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω το παράκτιο κράτος ασκεί κυριαρχικά δικαιώματα επί της υφαλοκρηπίδας. Κυριαρχικό δικαίωμα είναι διαφορετικό από τον όρο κυριαρχία και ουσιαστικά είναι δικαίωμα ειδικού σκοπού που είναι συγγενική ορολογία με την εδαφική κυριαρχία αλλά το κυριαρχικό δικαίωμα έχει σχέση με συγκεκριμένους σκοπούς επί της υφαλοκρηπίδας.⁴⁸ Σύμφωνα με το άρθρο 77 της Συμβάσης του Δικαίου της Θάλασσας τα κυριαρχικά δικαιώματα του παρακτίου κράτους είναι αποκλειστικά δηλαδή αν το παράκτιο κράτος δεν εκμεταλλεύεται την υφαλοκρηπίδα του κανένα άλλο κράτος δεν μπορεί να το κάνει εάν πρώτα δεν του δοθεί συγκατάθεση από το παράκτιο κράτος. Τα κυριαρχικά δικαιώματα του παρακτίου κράτους επί της υφαλοκρηπίδας αφενός υπάρχουν από τότε που υφίσταται η κυριαρχία του σε χερσαίο έδαφος και αφετέρου δεν είναι απαραίτητη καμία πράξη από το παράκτιο κράτος για τη διατήρηση των δικαιωμάτων αυτών.⁴⁹

Το περιεχόμενο των κυριαρχικών δικαιωμάτων του παρακτίου κράτους αφορά την εξερεύνηση της υφαλοκρηπίδας αλλά και την εκμετάλλευση των φυσικών πόρων, επίσης υπάρχουν και κάποια παρεμφερή δικαιώματα όπως το δικαίωμα των γεωτρήσεων και η τοποθέτηση διαφόρων εγκαταστάσεων επί της υφαλοκρηπίδας.⁵⁰ Τα κυριαρχικά δικαιώματα του παρακτίου κράτους για την εξερεύνηση της υφαλοκρηπίδας αφορά την αναζήτηση και έρευνα υδρογονανθράκων και άλλων φυσικών πόρων και δεν συμπεριλαμβάνεται η αναζήτηση αρχαιολογικών αντικειμένων, σύμφωνα με τη Σύμβαση της ΟΥΝΕΣΚΟ για την Προστασία της Υποβρύχιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς οι διαδικασίες για ανεύρεση αρχαιολογικών αντικειμένων είναι πολύπλοκες, αποδέχεται όμως ότι το παράκτιο κράτος είναι προστάτης των αρχαιολογικών αντικειμένων που βρίσκονται στην υφαλοκρηπίδα του.⁵¹

Σύμφωνα με το άρθρο 81 της σύμβασης το παράκτιο κράτος έχει το δικαίωμα να ελέγχει τις γεωτρήσεις που γίνονται στην υφαλοκρηπίδα του, αυτό σημαίνει πως ακόμα και αν ένα τρίτο κράτος επιθυμεί τη διενέργεια γεώτρησης με σκοπό την τοποθέτηση αγωγού επί της υφαλοκρηπίδας πρέπει πρώτα να λάβει τη σύμφωνη γνώμη του παρακτίου κράτους.⁵² Ένα άλλο κυριαρχικό δικαίωμα του παρακτίου κράτους είναι η τοποθέτηση τεχνητών εγκαταστάσεων επί της υφαλοκρηπίδας αλλά και να δημιουργεί ζώνες ασφαλείας έως και 500 μέτρα γύρω από τις εγκαταστάσεις αυτές, ωστόσο θα πρέπει να λάβει υπόψη του ότι με την τοποθέτηση των εγκαταστάσεων αυτών δεν πρέπει να δυσκολεύεται η διέλευση των θαλασσιών οδών που χρησιμοποιούνται για τη διεθνή ναυσιπλοΐα.⁵³

Σύμφωνα με τη σύμβαση του δικαίου της θάλασσας το παράκτιο κράτος δεν μπορεί να εμποδίσει την τοποθέτηση αγωγών ή καλωδίων από τρίτο κράτος στην υφαλοκρηπίδα του. Ωστόσο μέσω μιας σειράς κανόνων μπορεί να ελέγξει τις δράσεις

⁴⁷Κρατερός Ιωάννου - Στρατή Αναστασία (2013), Δίκαιο της Θάλασσας, 4^η Έκδοση, σελ. 144-147

⁴⁸Ο.π. σελ. 148-149

⁴⁹Ο.π. σελ. 149

⁵⁰Ο.π. σελ. 150

⁵¹Ο.π. σελ. 153-154

⁵²Ο.π. σελ. 154

⁵³Ο.π. σελ. 154-155

που συμβαίνουν στην υφαλοκρηπίδα του. Η τοποθέτηση καλώδιο ή αγωγών από τρίτο κράτος στην υφαλοκρηπίδα δεν πρέπει να εμποδίζει τα κυριαρχικά δικαιώματα του παράκτιου κράτους σε αυτήν, καθώς επίσης και θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους τα ήδη τοποθετημένα καλώδια ή αγωγούς που υπάρχουν στην περιοχή. Σε περίπτωση που η τοποθέτηση αγωγών ή καλωδίων από τρίτο κράτος προκαλεί προβλήματα στην ασφάλεια του παρακτίου κράτους τότε η διαφορά αυτή θα πρέπει να λυθεί με σύμφωνα με τις διατάξεις της Σύμβασης.⁵⁴

Για τη διενέργεια επιστημονικής έρευνας από τρίτο κράτος στην υφαλοκρηπίδα είναι απαραίτητη η έγκριση του παράκτιου κράτους, καθώς επίσης το τρίτο κράτος θα πρέπει να ακολουθεί τους κανόνες που έχουν ληφθεί από το παράκτιο κράτος. Στην περίπτωση που οι διεξαχθείσες ενέργειες εκ μέρους του τρίτου κράτους έχουν σχέση με την εξερεύνηση και εκμετάλλευση των φυσικών πόρων της υφαλοκρηπίδας ή μπορούν να προκαλέσουν ρύπανση του θαλάσσιου περιβάλλοντος και γενικά οτιδήποτε ενέργεια εκτός των προαναφερθέντων, το παράκτιο κράτος μπορεί να μην επιτρέψει την επιστημονική έρευνα.⁵⁵

Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη

Ο θεσμός της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (ΑΟΖ) δημιουργήθηκε με την UNCLOS III και φανερώνει το αποκλειστικό δικαίωμα του παράκτιου κράτους να εκμεταλλεύεται οικονομικά τους ζώντες και μη ζώντες πόρους της. Η αρχή των διεκδικήσεων από τα κράτη έγινε με την Διακήρυξη Τρούμαν το 1945 με τίτλο «Πολιτική των Η.Π.Α. σχετικά με την παράκτια αλιεία σε ορισμένες περιοχές της ανοικτής θάλασσας».⁵⁶ Η συνέχεια για την εδραίωση του θεσμού της ΑΟΖ έγινε με την UNCLOS I και με την υιοθέτηση της Σύμβασης της Γενεύης για την αλιεία και τη διατήρηση των ζώντων πόρων της ανοικτής θάλασσας (1958). Σύμφωνα με τη Σύμβαση του Δικαίου της θάλασσας, ένα παράκτιο κράτος έχει το δικαίωμα να ορίσει ζώνη οικονομικού ενδιαφέροντος έως τα 200 ναυτικά μίλια από τις γραμμές βάσης. Η περιοχή της ΑΟΖ διέπεται από ειδικό καθεστώς, δηλαδή το παράκτιο κράτος δεν έχει την πλήρη κυριαρχία άρα παραμένουν σε ισχύ οι κανόνες που αφορούν τις ανοιχτές θάλασσες.⁵⁷

Στην περιοχή της ΑΟΖ το παράκτιο κράτος έχει τα παρακάτω δικαιώματα:

- a. Κυριαρχικά δικαιώματα για την έρευνα και εκμετάλλευση των πόρων της ΑΟΖ καθώς επίσης και την εξερεύνηση και οικονομική εκμετάλλευση των ρευμάτων και των υπερκείμενων θαλάσσιων ανέμων.
- b. Το παράκτιο κράτος έχει την δικαιοδοσία να λαμβάνει όλα τα απαραίτητα μέτρα για την προστασία και διατήρηση του θαλάσσιου περιβάλλοντος.
- c. Δικαιοδοσία στη θαλάσσια επιστημονική έρευνα
- d. Δικαιοδοσία στην εγκατάσταση τεχνητών νήσων και άλλων κατασκευών.
- e. Δικαίωμα στην δημιουργία συνορεύουσας-αρχαιολογικής ζώνης.

⁵⁴Κρατερός Ιωάννου - Στρατή Αναστασία (2013), Δίκαιο της Θάλασσας, 4^η Έκδοση, σελ. 155-157

⁵⁵Ο.π. σελ. 157-159

⁵⁶Παπασταυρίδης Ε. «Το Δίκαιο της Θάλασσας», σε *Το Δίκαιο της Διεθνούς Κοινωνίας*, σελ. 226

⁵⁷Ιωάννου Κρατερός, Οικονομίδης Κ. Ροζακη Χ., Φατούρος Α.(1988), Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο - Θεωρία των Πηγών, Σάκκουλας, Αθήνα – Κομοτηνή, σελ. 154

f. Άλλα δικαιώματα που προβλέπονται από τη Σύμβαση.⁵⁸

Δικαιώματα του τρίτων κρατών στην ΑΟΖ

Όταν μια περιοχή ορίζεται ως ΑΟΖ τα τρίτα κράτη έχουν συγκεκριμένες δικαιοδοσίες σε αυτή εφόσον λάβουν την σύμφωνη γνώμη του παρακτίου κράτους, όπως ελευθερία στη ναυσιπλοΐα, στην τοποθέτηση καλωδίων και αγωγών, δικαίωμα στην αλιεία κ.α.. Σύμφωνα με τη Σύμβαση το παράκτιο κράτος έχει δικαίωμα στην εκμετάλλευση των ζώντων πόρων της ΑΟΖ. Επίσης το παράκτιο κράτος είναι υποχρεωμένο για την καλύτερη εκμετάλλευση των πόρων της ΑΟΖ, την αναλυτικότερη ερμηνεία του πλεονάσματος του επιτρεπόμενου αλιεύματος, την συμμετοχή των τρίτων κρατών στο πλεόνασμα της ΑΟΖ καθώς και τη δημιουργία νομικού πλαισίου όπου τα τρίτα κράτη θα υποχρεούνται να τηρήσουν.⁵⁹

Στην περίπτωση της αλιείας εντός της ΑΟΖ το παράκτιο κράτος είναι υποχρεωμένο να ορίσει επιτρεπτό όριο αλιείας καθώς και την επάρκεια του στην εκμετάλλευση αυτή. Με τον ορισμό αυτό δίνεται η δυνατότητα σε τρίτα κράτη να συμμετέχουν στην αλιεία σύμφωνα με τις διατάξεις που ορίζει η Σύμβαση του Δικαίου της Θάλασσας. Τα τρίτα κράτη σε κάθε δραστηριότητα που έχουν εντός της ΑΟΖ υποχρεούνται να σέβονται τα δικαιώματα του παρακτίου κράτους.⁶⁰

Ανοιχτή Θάλασσα

Σύμφωνα με τη Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας του 1982 η επιφάνεια της θάλασσας και ο βυθός εκτός από την ΑΟΖ και την Υφαλοκρηπίδα ονομάζονται ανοικτή θάλασσα. Στη Σύμβαση αναφέρεται ότι η ανοικτή θάλασσα είναι «κοινή κληρονομιά όλης της ανθρωπότητας» και εξαιρείται από κάθε εθνική δικαιοδοσία, δηλαδή είναι ελεύθερη για όλα τα κράτη ανεξάρτητα αν διαθέτουν ακτές. Οι ελευθερίες των κρατών στην ανοικτή θάλασσα διαχωρίζονται στην ελευθερία της ναυσιπλοΐας, στην ελευθερία υπέρπτησης, στην ελευθερία τοποθέτησης υποβρυχίων καλωδίων και αγωγών, στην ελευθερία κατασκευής τεχνητών νήσων και άλλων εγκαταστάσεων που επιτρέπονται κατά το διεθνές δίκαιο, στην ελεύθερη αλιείας και την ελευθερία επιστημονικής έρευνας.⁶¹

Σύμφωνα με το άρθρο 90 της Σύμβασης που αφορά την ελευθερία της ναυσιπλοΐας κάθε κράτος έχει δικαίωμα να πλέει στην ανοικτή θάλασσα με πλοία που έχουν τη σημαία του κράτους αυτού. Για να μην υπάρξει αυθαιρεσία, στη Σύμβαση αναφέρεται η σύνδεση των πλοίων με το κράτος που αντιπροσωπεύουν μέσω της σημαίας. Τα πλοία ανήκουν μόνο στο κράτος που φέρουν τη σημαία του και δεν δύναται να αλλάξουν σημαία κατά τη διάρκεια του ταξιδιού ή ακόμα μετά από στάση. Το πλοίο που πλέει με δύο ή περισσότερες σημαίες κρατών, μπορεί να θεωρηθεί σκάφος χωρίς εθνικότητα.⁶²

⁵⁸Κρατερός Ιωάννου - Στρατή Αναστασία (2013), Δίκαιο της Θάλασσας, 4^η Έκδοση, σελ. 169

⁵⁹Ο.π. σελ.177-178

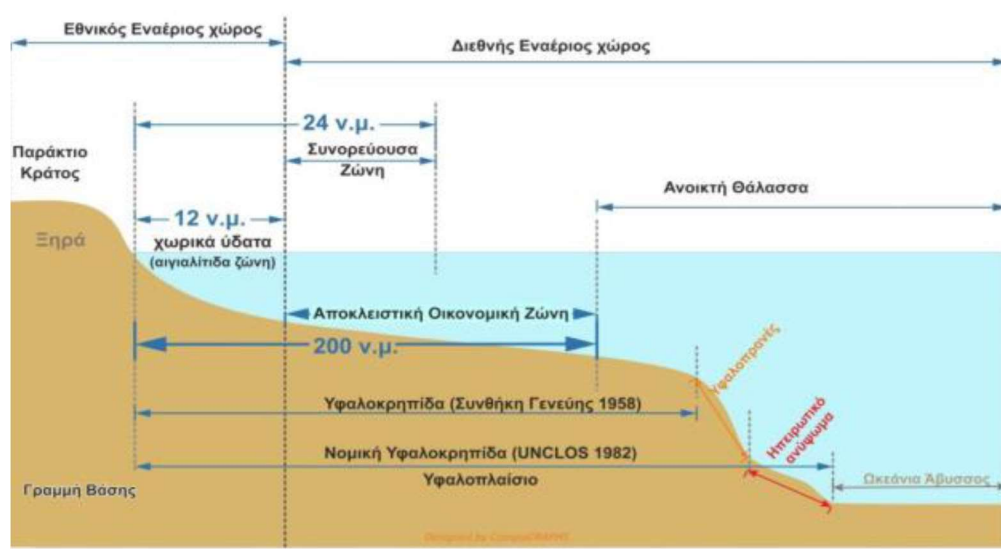
⁶⁰Κρατερός Ιωάννου - Στρατή Αναστασία (2013), Δίκαιο της Θάλασσας, 4^η Έκδοση, σελ. 179-180

⁶¹Ο.π. σελ. 203-205

⁶²Ο.π. σελ. 208-209

Το ζήτημα της εκμετάλλευσης των πόρων (αλιεία) της ανοιχτής θάλασσας είναι ένα σημαντικό ζήτημα όπου σύμφωνα με το άρθρο 116 της Σύμβασης του Δικαίου της Θάλασσας του 1982 οι (έμβιοι) πόροι υπόκειντο στην εκμετάλλευση οποιουδήποτε πλοίου από οποιοδήποτε κράτος. Στην Σύμβαση δεν αναφέρονται περιορισμοί στο θέμα της αλιείας αλλά ενθαρρύνεται η συνεργασία μεταξύ των κρατών για τη διατήρηση των πόρων και τη διασφάλιση της βιωσιμότητάς τους για τις μελλοντικές γενιές.⁶³

Εικόνα: Θαλάσσιες Ζώνες

Οριοθέτηση Θαλασσίων Ζωνών

Θαλάσσια Οριοθέτηση

Στο διεθνές δίκαιο ένα από τα πιο ενδιαφέροντα και πολυσυζητημένα θέματα είναι η θαλάσσια οριοθέτηση. Το συγκεκριμένο θέμα έχει αναλυθεί από έναν συνδυασμό ειδικοτήτων όπως νομικούς, πολιτικούς και ιστορικούς αλλά και άλλους ειδικούς ώστε να δοθεί μία οριστική λύση στο θέμα της οριοθέτησης. Η Σύμβαση του Δικαίου της Θάλασσας δεν οριστικοποιεί την μέθοδο ή τις μεθόδους που πρέπει να εφαρμόζονται. Πιο συγκεκριμένα «γραμμή οριοθέτησης» ορίζεται μια γραμμή σε έναν επίσημο έγγραφο που να αναπαριστά τις διαφορετικές θαλάσσιες ζώνες.⁶⁴ Η γραμμή οριοθέτησης είναι αποτέλεσμα της δράσης ενός μόνο κράτους ή προήλθε μετά από συμφωνία κρατών. Όταν η γραμμή οριοθέτησης είναι αποτέλεσμα συμφωνίας κρατών

⁶³Ο.π. σελ. 216-217

⁶⁴Kriangsak Kittichaisaree (1987), *The Law of the Sea and Maritime Boundary Delimitation in South-East Asia*, Oxford University Press, σελ. 9-12

τότε διαπραγματεύτηκαν τους όρους της οριοθέτησης ή εφόσον δεν επήλθε η συμφωνία μεταξύ τους προσέφυγαν στο δικαστικό σώμα, όπως το Διεθνές Δικαστήριο για το Δίκαιο της Θάλασσας (ITLOS), το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης (ICJ), Διαιτητικά Δικαστήρια ή και ειδικά Διαιτητικά Δικαστήρια.⁶⁵

Η οριοθέτηση θαλάσσιων ζωνών είναι σημαντική συνθήκη για τις ειρηνικές σχέσεις μεταξύ γειτονικών κρατών. Επίσης είναι σημαντική προϋπόθεση όχι μόνο για την εξερεύνηση και εκμετάλλευση των φυσικών πόρων της υφαλοκρηπίδας και της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης, αλλά και για την προστασία και τη διατήρηση του θαλάσσιου περιβάλλοντος. Το εκάστοτε παράκτιο κράτος έχει το δικαίωμα να καθορίσει τα όρια των θαλασσιών ζωνών του με εσωτερική νομοθεσία έως τα ανώτερα επιτρεπτά όρια σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο. Η οριοθέτηση σε εθνικό επίπεδο είναι απαραίτητη έτσι ώστε να καθοριστούν οι αρμοδιότητες του παράκτιου κράτους αλλά και να γνωστοποιήσουν στα τρίτα κράτη τα όρια των δικαιοδοσιών αυτών. Η μονομερής οριοθέτηση από το παράκτιο κράτος δεν δημιουργεί προβλήματα όταν η γεωμορφολογία του επιτρέπει την εξάντληση των ανωτέρων ορίων των θαλασσιών ζωνών, όμως σε πολλές περιπτώσεις υπάρχουν γειτονικά κράτη που πρέπει έχουν μερίδιο στις θαλάσσιες εκτάσεις.⁶⁶ Για παράδειγμα η αιγιαλίτιδα ζώνη που δικαιούται ένα κράτος είναι 12 ναυτικά μίλια αλλά αυτό δεν είναι δυνατόν να συμβεί όταν οι ακτές του παρακτίου κράτους βρίσκονται απέναντι από άλλο κράτος διότι δεν επαρκεί ο χώρος για να εξαντλήσουν και οι δύο πλευρές τα ανώτερα επιτρεπτά όρια.

Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι η οριοθέτηση δεν ισοδυναμεί με κτήση εδάφους διότι με την διαδικασία της οριοθέτησης καθορίζονται θαλάσσιες περιοχές που είδη ανήκουν στο παράκτιο κράτος ή σε γειτονικό.⁶⁷ Ένα άλλο πρόβλημα που δημιουργείται μέσω της θαλάσσιας οριοθέτησης είναι ότι δεν υπάρχουν φυσικά σημεία που να χρησιμοποιούνται σαν όρια και κατ' επέκταση η οριοθέτηση γίνεται με γεωγραφικές συντεταγμένες. Για τους παραπάνω λόγους οι θαλάσσιες οριοθετήσεις μεταξύ κρατών είναι πολύπλοκες, τα τελευταία χρόνια, πάνω από 30 υποθέσεις προωθήθηκαν και δικάστηκαν από το Διεθνές Δικαστήριο όπου οι περισσότερες αφορούσαν ζητήματα δικαίου της θάλασσας που άμεσα ή έμμεσα είχαν σχέση με οριοθετήσεις.

Οριοθέτηση Θαλασσιών Ζωνών κατά την Διεθνή Νομολογία

Μία πρώτη αναφορά για την προσπάθεια σε διεθνή επίπεδο για την οριστικοποίηση των κανόνων οριοθέτησης έγινε στη Διάσκεψη Κωδικοποίησης της Χάγης του 1930. Στη Διάσκεψη αυτή έδωσαν έμφαση στην οριοθέτηση της αιγιαλίτιδας ζώνης γειτονικών κρατών χωρίς όμως να δοθεί λύση και να συμφωνηθεί η σύνταξη ενός άρθρου.⁶⁸ Η δεύτερη προσπάθεια έγινε στο πλαίσιο της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών το 1945, όπου συντάχθηκε ένας προσωρινός

⁶⁵Κρατερός Ιωάννου - Στρατή Αναστασία (2013), Δίκαιο της Θάλασσας, 4^η Έκδοση, σελ. 280

⁶⁶Ο.π. σελ. 280-281

⁶⁷Ο.π. σελ 281

⁶⁸Prescott, J. R. V., & Schofield, C. H. (2004). The maritime political boundaries of the world. Leiden, Netherlands: Nijhoff. p. 216.

κατάλογος που ανέλυε το καθεστώς της ανοικτής θάλασσας και αργότερα προστέθηκε το καθεστώς της αιγιαλίτιδας ζώνης.

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω τα παράκτια κράτη έχουν το δικαίωμα να καθορίσουν με εσωτερική νομοθεσία τα όρια των θαλασσιών ζωνών τους σύμφωνα πάντα με τους κανόνες της Σύμβασης του Δικαίου της Θάλασσας. Εάν αυτό δεν μπορεί να εφαρμοστεί λόγω γεωμορφολογίας ανάμεσα σε κράτη που μοιράζονται θαλάσσιες περιοχές τότε τα κράτη πρέπει να συνεργαστούν έτσι ώστε να συμφωνήσουν στην λύση.⁶⁹ Εάν και μετά από διαπραγματεύσεις δεν επέλθει μία συμφωνία με τα ενδιαφερόμενα κράτη τότε η διαφορά τίθεται σε δικαστική διαμάχη. Ένας άλλος τρόπος που μπορεί να επέλθει συμφωνία μεταξύ των κρατών είναι η δημιουργία μιας συμμαχίας που επιτρέπεται στα ενδιαφερόμενα κράτη από κοινού να εξερευνήσουν και να εκμεταλλευτούν τα αποθέματα υδρογονανθράκων που βρίσκονται στη συγκεκριμένη θαλάσσια περιοχή.⁷⁰

Ένας άλλο γεγονός που πρέπει να αναφερθεί είναι σε σχέση με τη διαδικασία οριοθέτησης που αφορά τη νομιμότητα των δικαιωμάτων των παράκτιων κρατών στην Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη. Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως η ΑΟΖ έχει ιδιαίτερη σημασία για τα παράκτια κράτη, κυρίως επειδή επιτρέπουν τη χρήση των πόρων που βρίσκονται εκεί. Ωστόσο, η Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας δεν ορίζει τις διαδικασίες για τη διασφάλιση μιας ΑΟΖ και, ως εκ τούτου, δεν οριοθετεί σαφώς τα δικαιώματα των παράκτιων κρατών σε μια ΑΟΖ. Τέτοια γεγονότα μπορεί επίσης να επηρεάσουν τις δικαστικές αποφάσεις, ιδίως σε σχέση με τον ορισμό των επικαλυπτόμενων ζωνών. Η ανακήρυξη της υφαλοκρηπίδα είναι φυσικό δικαίωμα του παρακτίου κράτους ενώ η ΑΟΖ δεν είναι φυσικό δικαίωμα του παράκτιου κράτους, αλλά εξαρτάται από τις προσπάθειες ανακήρυξης που καταβάλει το κάθε κράτος.

Για τις αποφάσεις της ΑΟΖ η διεθνής νομολογία καταλήγει στο συμπέρασμα ότι τα δικαιώματα σε αυτήν την υδάτινη περιοχή έχουν αναπτυχθεί με την πάροδο των ετών, κυρίως με πρωτοβουλία των παράκτιων κρατών. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα τα κράτη να ανακηρύξουν ΑΟΖ είτε μονομερώς είτε κατόπιν συμφωνίας με άλλα κράτη.⁷¹ Το γεγονός αυτό δημιουργεί δυσκολίες στην εφαρμογή των δικαιωμάτων των παράκτιων κρατών στην ΑΟΖ, θέτοντας αμφιβολίες για τις δικαστικές αγωγές και τις αποφάσεις, αφού η δίκη δεν απορρέει από τη Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας του 1982. Συμπερασματικά, τόσο η Σύμβαση του 1982 για το Δίκαιο της Θάλασσας όσο και η εθνική πρακτική δείχνουν ότι το δικαίωμα σε ΑΟΖ εξαρτάται από τη διαδικασία ανακήρυξης της.⁷²

Η αρχή της ίσης απόστασης (μέση γραμμή και πλάγια γραμμή)

Η πρώτη αναφορά της αρχής της ίσης απόστασης έγινε στη Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας το 1958, όπου και καθορίστηκε ως η μέθοδος οριοθέτησης, φυσικά με κάποιες εξαιρέσεις των «ειδικών περιστάσεων». Η μέση γραμμή ορίζεται η

⁶⁹Παπασταυρίδης Ε. (2017), Το Δίκαιο της Διεθνούς Κοινωνίας, Εκδόσεις: Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, σελ.776-779

⁷⁰Mensah, T. A. (2006). " Joint Development Zones As An Alternative Dispute Settlement Approach In Maritime Boundary Delimitation". In Maritime Delimitation. Leiden, The Netherlands: Brill | Nijhoff., p.143-149, doi: <https://doi.org/10.1163/ej.9789004150331.1-254.59>

⁷¹http://www.un.org/Depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/CHL_1986_18565.pdf

⁷²The Concept of Entitlement to an Exclusive Economic Zone as Reflected in International Judicial Decisions Shani Friedman - Israel Law Review – 2020 p 130.

γραμμή όπου κάθε σημείο της έχει την ίδια απόσταση από τα εγγύτερα σημεία των γραμμών βάσης από τις οποίες μετράτε η αιγιαλίτιδα ζώνη. Η μέση γραμμή είναι μέθοδος οριοθέτησης κρατών των οποίων οι ακτές τους είναι αντικριστές και κατ' επέκταση χωρίζουν ακριβώς την θαλάσσια/υποθαλάσσια περιοχή στη μέση.⁷³ Στην περίπτωση όπου οι ακτές των κρατών είναι γειτονικές τότε δεν υπάρχει μέση γραμμή αλλά για πλάγια γραμμή με βάση την αρχή της ίσης απόστασης όπου και πάλι ισχύει η μέση της απόστασης από τις γραμμές βάσης.⁷⁴

Διαφορές στην Οριοθέτηση & Μέθοδοι επίλυσης αυτών

Από τα σημαντικότερα θέματα στο Δικαίον της Θάλασσας είναι η επίλυση διαφορών που προκύπτουν κατά την εφαρμογή του. Αυτές οι διαφορές συχνά είναι μακροχρόνιες διαμάχες μεταξύ κρατών. Έτσι σύμφωνα με τη Σύμβαση του 1982 για το Δίκαιο της Θάλασσας τα κράτη είναι υποχρεωμένα να επιλύουν αυτές τις διαφορές ειρηνικά επιδιώκοντας μία λύση ακολουθώντας τα μέσα που αναφέρονται στο άρθρο 33 παράγραφος 1 του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών. Μετά την έναρξη ισχύος της Σύμβασης του 1982 για το Δίκαιο της Θάλασσας, το 1994, οι διαφορές μεταξύ των χωρών αυξήθηκαν και συνεχίζουν να αυξάνονται. Τα κράτη εξακολουθούν να είναι οι κύριοι παράγοντες σε αυτές τις συγκρούσεις, αλλά παρατηρείται και η εμπλοκή ιδιωτικών φορέων, καθώς στις περισσότερες περιπτώσεις τα συμφέροντα των ιδιωτικών φορέων υστερούν σε σχέση με αυτά των κρατών.

Ως εκ τούτου, μια διαφορά Δικαίου της Θάλασσας θεωρείται ως μια σύγκρουση νομικών ζητημάτων ή συμφερόντων μεταξύ δύο εθνών. Με τον όρο διαμάχη εννοείται ότι ένα κράτος ή και περισσότερα βρίσκονται αντίθετα σε ένα ζήτημα διεθνούς δικαίου. Προκειμένου να αποδειχθεί η ύπαρξη διαφοράς, είναι απαραίτητο να αποδειχθεί όχι μόνο ότι υπάρχει διάσταση απόψεων μεταξύ των μερών, αλλά και ότι υπάρχει διαφορά νομικής θέσης.⁷⁵ Σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο και τον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, είναι απαραίτητο να αποδειχθεί ότι η άλλη πλευρά αντιτίθεται ξεκάθαρα στους ισχυρισμούς της μιας πλευράς. Τα κράτη είναι επομένως υποχρεωμένα να επιλύουν διεθνείς διαφορές χωρίς να καταφεύγουν στην απειλή ή τη χρήση βίας, χωρίς όμως να τους επιβάλλεται μία σαφής λύση.⁷⁶

Η επιλογή των μέσων διευθέτησης εξαρτάται από τη συμφωνία των αμφισβητούμενων χωρών. Η διεθνής πρακτική επιβεβαιώνει ότι υπάρχουν δύο είδη ειρηνικών μέσων επίλυσης διεθνών διαφορών: τα πολιτικά/διπλωματικά μέσα και τα δικαστικά μέσα. Τα μέσα αυτά διευκολύνουν τις διαφορές χρησιμοποιώντας τα ακόλουθα εργαλεία: άμεση διαπραγμάτευση, καλές υπηρεσίες, διαμεσολάβηση, έρευνα και συνδιαλλαγή. Η νομική διευθέτηση συνίσταται στην υποβολή της διαφοράς

---

⁷³R.R. Churchill & A.V.Lowe (1999), *The Law of the Sea*, 3rd edition, p. 198.

⁷⁴Στρατή Γ. Αναστασία, *Ελληνικές θαλάσσιες ζώνες & οριοθέτηση με γειτονικά κράτη*, (Νομική Βιβλιοθήκη, 2012), σελ. 8.

⁷⁵Karaman, I. V. (2012). *Dispute Resolution in the Law of the Sea*. Leiden, The Netherlands: Brill, p.39-54

⁷⁶Κρατερός Ιωάννου - Στρατή Αναστασία (2013), *Δίκαιο της Θάλασσας*, 4^η Έκδοση, σελ. 319

στο Διεθνές Δικαστήριο Δικαιοσύνης, δηλαδή στην επιλογή διαιτησίας για επίλυση της διαφοράς μέσω δικαστική διευθέτηση.⁷⁷

Μέθοδοι Επίλυσης Διαφορών

Πολιτικά - Διπλωματικά Μέσα

Οι διαπραγματεύσεις διεξάγονται συνήθως διπλωματικά μεταξύ εκπροσώπων που διορίζονται από το συγκρουόμενο κράτος, μερικές φορές ακόμη και σε επίπεδο Υπουργών Εξωτερικών και Αρχηγών κρατών. Αυτό είναι σύνηθες σε ειρηνική περίοδο όπου προβλέπεται η προσφυγή σε άμεσες διαπραγματεύσεις, ορισμένες φορές είναι απαραίτητο τα αντίθετα μέρη να διαπραγματεύονται απευθείας πριν επικαλεστούν άλλα μέσα ειρηνικής επίλυσης διαφορών. Κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων, τα μέρη παραμένουν σε ένα πολύ συγκεκριμένο κατάλογο ζητημάτων όπως το ακριβές αποτέλεσμα των ορίων, οι όροι και οι προϋποθέσεις της συμφωνίας, ο τρόπος καθορισμού του χρονοδιαγράμματος αλλά και ο τρόπος δημοσίευσης της συμφωνίας. Πιστεύεται γενικά ότι η αντιδικία ενέχει πάντα κίνδυνο για τα μέρη και ότι το αποτέλεσμα μιας αντιδικίας είναι σίγουρα πιο περιορισμένο από τις επιλογές που έχουν στη διάθεσή τους οι διαπραγματευτές. Επίσης, σε μία αντιδικία όπου εφαρμόζεται το Διεθνές Δίκαιο, η ευελιξία των μερών είναι περιορισμένη χωρίς να αφήνει πολλά περιθώρια λάθους και δεν λαμβάνει υπόψιν τα συμφέροντα όλων των εμπλεκόμενων.

Η συνδιαλλαγή, ένα άλλο μέσο ειρηνικής επίλυσης διαφορών, εξετάζει αμερόληπτα τη διαφορά μέσω πενταμελούς επιτροπής και επιχειρεί να καθορίσει αποδεκτούς όρους διευθέτησης από τα μέρη. Οι όροι διακανονισμού που προτείνονται από την Επιτροπή δεν δεσμεύουν τα μέρη. Τα μέλη που αποτελούν την επιτροπή διορίζονται και από τις δύο πλευρές και υπάρχουν επίσης και ένα ή περισσότερα αλλοδαπά μέλη που διορίζονται μετά από κοινή συμφωνία των μερών.

Ένα άλλο μέσο ειρηνικής επίλυσης διαφορών είναι και η διαμεσολάβηση. Κατά τη διάρκεια της διαμεσολάβησης ένα τρίτο μέρος (κράτος ή προσωπικότητα) συμμετέχει στις διαπραγματεύσεις και βοηθά τα μέρη να συμφωνήσουν σε προτάσεις που στοχεύουν στην επίλυση της διαφοράς. Οι διαμεσολαβητές δεν είναι δικαστές που δικάζουν τις υποθέσεις αλλά μεσάζοντες που έχουν σαν ρόλο να προτείνουν λύσεις.

Μία τελευταία διαδικασία επίλυσης διαφορών είναι η διαδικασία της έρευνας κατά την οποία τα μέρη σε μια διαφορά μπορούν να διορίσουν μια διεθνή εξεταστική επιτροπή για να διευκρινίσει τα γεγονότα της διαφωνίας τους. Τα μέρη δεν είναι υποχρεωμένα να δεχτούν τα συμπεράσματα της επιτροπής εκτός εάν τα βρίσκουν σύμφωνα.⁷⁸

---

⁷⁷Boyle, A. E. (1997). Dispute settlement and the Law of the Sea Convention: Problems of fragmentation and jurisdiction. *International and Comparative Law Quarterly*, p.37-54.

⁷⁸Μυλωνόπουλος Δ. (2012), Δίκαιο της Θάλασσας, Εκδόσεις: Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα σελ. 187-191

Σε ορισμένες περιπτώσεις, ενέχει να υπάρχουν κάποια κολλήματα κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων, αλλά η διαφορά θα πρέπει να επιλυθεί. Διαφορετικά, οι πόροι ενδέχεται να μην χρησιμοποιηθούν. Στη συνέχεια στρέφονται σε υποχρεωτική επίλυση διαφορών μέσω δικαστικής διαμάχης. Σε αυτή την περίπτωση, τα μέρη θα έχουν δεσμευτική απόφαση του δικαστηρίου, αλλά στη διαιτησία τα μέρη θα αποτελούν το δικαστήριο, θα επιλέξουν τους διαιτητές και θα συμφωνήσουν να συμμορφωθούν με το άρθρο 37 της Σύμβασης της Χάγης για τους Ειρηνικούς Διακανονισμούς του 1907. Μια περαιτέρω δέσμευση για τη διαιτησία είναι μια ειδική διακρατική συμφωνία μέσω διαιτητικού δικαστηρίου, η οποία ορίζει τη σύνθεση του διαιτητικού δικαστηρίου, τον εσωτερικό κανονισμό του και το εφαρμοστέο δίκαιο. Η προσφυγή στη διαιτησία φέρει την υποχρέωση για σεβασμό και αποδοχή προς την απόφαση που θα παρθεί. Επομένως, η διαιτησία βασίζεται στη συναίνεση των αμφισβητούμενων κρατών. Από την άλλη πλευρά ο δικαστικός διακανονισμός συνίσταται στην επίλυση διαφορών μέσω δεσμευτικών αποφάσεων που εκδίδονται από Μόνιμα Δικαστήρια που λειτουργούν σύμφωνα με το δικό τους καταστατικό και συνθήκες.

Συγκεκριμένα, δύο δικαστήρια διακρίνονται για δικαστικούς συμβιβασμούς: το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης και το Διεθνές Δικαστήριο του Δικαίου της Θάλασσας με έδρα το Αμβούργο. Το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης⁷⁹ ήταν ο διάδοχος του Διεθνούς Δικαστηρίου Διαρκούς Δικαιοσύνης (ΔΔΔΔ) όπου και ιδρύθηκε από την Κοινωνία των Εθνών το 1945 μετά από κατάργηση του ΔΔΔΔ. Οι δικαστές του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης είναι ανεξάρτητοι από τα κράτη τους και δεν μπορούν να ασκήσουν καμία πολιτική ή διοικητική λειτουργία. Οι επίσημες γλώσσες του Δικαστηρίου είναι τα αγγλικά και τα γαλλικά, αλλά το Δικαστήριο μπορεί να επιτρέψει τη χρήση άλλης γλώσσας.⁸⁰ Το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης συγκροτείται από 15 Δικαστές, όπου η θητεία τους είναι για 9 έτη και εκλέγονται από το «Συμβούλιο Ασφαλείας» και τη «Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ». Οι δικαστές εκλέγονται με βάση τα προσόντα και όχι την εθνικότητά τους, ωστόσο δεν δύναται η εκλογής δύο δικαστών της ίδιας εθνικότητας.⁸¹

Το Διεθνές Δικαστήριο για το Δίκαιο της Θάλασσας (ITLOS) στο Αμβούργο, που ιδρύθηκε βάσει της Σύμβασης του 1982 για το Δίκαιο της Θάλασσας. Διαθέτει 21 δικαστές όπου εκλέγονται για εννέα χρόνια από τα κράτη μέλη της Σύμβασης του 1982 για το Δίκαιο της Θάλασσας. Κάθε κράτος μέλος μπορεί να προτείνει έως δύο υποψηφίους. Το Δικαστήριο αναλαμβάνει μια διαφοράς είτε κατόπιν μονομερούς προσφυγής, είτε κατόπιν συμφωνίας των διαδίκων.⁸²

Τέλος παρατηρείται ότι το αυξανόμενο ενδιαφέρον για τους θαλάσσιους πόρους και την προστασία τους έχει οδηγήσει σε αυξανόμενη τάση επίλυσης διαφορών με βάση το

---

⁷⁹«The International Court of Justice» <https://www.icj-cij.org/en>

⁸⁰Μυλωνόπουλος Δ., Δίκαιο της Θάλασσας, Εκδόσεις: Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα (2012), σελ.192-199

⁸¹Jacovides A. (2011). " International Tribunals: Do They Really Work For Small States?". In International Law and Diplomacy. Leiden, The Netherlands: Brill, p.123-131 | Nijhoff. doi: <https://doi.org/10.1163/ej.9789004201675.i-390.37>

1. ⁸²_"International Tribunal for the Law of the Sea: Seat". www.itlos.org.

Δίκαιο της Θάλασσας. Εμφανίζονται επίσης νέες μορφές διαφωνίας. Η παγκόσμια κλιματική αλλαγή έχει προκαλέσει πολλές διαμάχες καθώς το λιώσιμο των παγετώνων και η άνοδος της στάθμης της θάλασσας προκαλούν αλλαγή των βασικών συνθηκών και ορισμένες χώρες, κυρίως νησιά, μπορεί μια μέρα να εξαφανιστούν.

Υποθέσεις Διεθνών Δικαιοδοτικών Οργάνων

Υπόθεση Υφαλοκρηπίδας (Αραβική Δημοκρατία της Λιβύης κατά Μάλτας)- Παρέμβαση: Ιταλία

Στις 23 Μαΐου 1976, η Αραβική Δημοκρατία της Λιβύης υπέγραψε με τη Μάλτα διμερή συμφωνία και υπέβαλαν στις 19 Ιουλίου 1982 στο Διεθνές Δικαστήριο το ζήτημα της οριοθέτησης της υφαλοκρηπίδας μεταξύ των χωρών αυτών, με σκοπό τον προσδιορισμό των κανόνων που θα διέπουν την οριοθέτηση αυτή. Στις 24 Οκτωβρίου 1983 η Ιταλία με αίτηση που έκανε προς το Διεθνές Δικαστήριο ζήτησε να επέμβει βάσει των διατάξεων του Διεθνούς Δικαίου ως τρίτο κράτος. Οι κυβερνήσεις των μερών στην παρούσα υπόθεση υπέβαλαν εγγράφως τη γνώμη τους σχετικά με την παρέμβαση της ιταλικής κυβέρνησης στις 5 Δεκεμβρίου 1983. Η ένσταση που προκλήθηκε μετά το περιστατικό της παρέμβασης από την ιταλική κυβέρνηση υποχρέωσε το Διεθνές Δικαστήριο να διεξάγει ακροαματική διαδικασία στις 25 Ιανουαρίου και 30 Ιανουαρίου 1984, με σκοπό την υποβολή προτάσεων από πλευράς Αραβική Δημοκρατία της Λιβύης και Μάλτας και του ιταλικού κράτους.

Κατά τη διάρκεια της ακροαματικής διαδικασίας το Διεθνές Δικαστήριο επιβεβαίωσε ότι η αίτηση παρέμβασης έχει υπογραφεί και κατατεθεί κανονικά σύμφωνα με κάθε νομική διαδικασία και στη συνέχεια το Δικαστήριο προχώρησε στην ουσιαστική εξέταση της αγωγής για παρέμβαση. Μέσω αυτής της εξέτασης το ιταλικό κράτος πρέπει να τεκμηριώσει ότι: (α) τα συμφέροντά του μπορούν να θιγούν από την απόφαση του Δικαστηρίου και (β) ότι ο σκοπός της παρέμβασης του ήταν η προστασία των συμφερόντων του. Το ιταλικό κράτος στην αίτηση που υπέβαλε υποστήριξε ότι τα συμφέροντά του θα θίγονταν από την απόφαση του Διεθνούς Δικαστηρίου καθώς είχε κυριαρχικά δικαιώματα στην οριοθετημένη περιοχή και επιδίωξε τη συμμετοχή του στο Διεθνές Δικαστήριο προς υπεράσπιση των συμφερόντων του, αίτηση η οποία εντέλει απορρίφθηκε.

Υπόθεση Υφαλοκρηπίδας (Αραβική Δημοκρατία της Λιβύης κατά Τυνησίας) Παρέμβαση: Μάλτα

Η Τυνησία και η Αραβική Δημοκρατία της Λιβύης στις 10 Ιουνίου 1977 κοινοποίησαν στο Διεθνές Δικαστήριο τη διμερή συμφωνία τους (1η Δεκεμβρίου -19 Φεβρουαρίου 1978 αντίστοιχα), σύμφωνα με την οποία υπέβαλαν το ζήτημα

οριοθέτησης μεταξύ των χωρών αυτών. Στις 30 Ιανουαρίου 1981, η Μάλτα υπέβαλε αίτημα παρέμβασης για την διαδικασία και στη συνέχεια η Τυνησία και η Λιβύη υπέβαλαν παρατηρήσεις σχετικά με την παρέμβαση.⁸³ Το Διεθνές Δικαστήριο παρατήρησε ότι η Μάλτα με την αίτηση παρέμβασης που κατέθεσε δεν κατάφερε να αποδείξει ότι (α) τα συμφέροντά της μπορούν να θιχτούν από την απόφαση του Δικαστηρίου και (β) ότι ο σκοπός της παρέμβασης της ήταν η προστασία των συμφερόντων της.

Σύμφωνα με το Διεθνές Δικαστήριο η Μάλτα ανέφερε το έννομο συμφέρον της λόγω το πιθανών αναφορών του Δικαστηρίου σχετικά με γεωγραφικούς/γεωμορφολογικούς παράγοντες που ήταν σχετικοί με την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας μεταξύ της Λιβύης και της Τυνησίας και το ότι η απόφασή του μπορεί να είχε σοβαρό αντίκτυπο σε μελλοντική οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας της με την Λιβύη και την Τυνησίας.⁸⁴ Το Διεθνές Δικαστήριο συμπέρανε ότι η Μάλτα με την αίτηση παρέμβασης που υπέβαλε δεν ενδιαφέρονταν για την χάραξη οριοθετικής γραμμής μεταξύ των χωρών αλλά είχε σχέση με ειδικά στοιχεία που θα μπορούσαν να έχουν σχέση με την υπόθεση.

Από την άλλη πλευρά η Μάλτα ανέφερε ότι με την παρέμβασή της δεν ήθελε να λάβει από το Διεθνές Δικαστήριο κάποια απόφαση σχετικά με την οριοθέτηση της δικιάς της υφαλοκρηπίδας με τις άλλες δύο χώρες. Η Μάλτα με την αίτηση παρέμβασης ήθελε να καταθέσει επιχειρήματα έτσι ώστε η απόφαση του Διεθνούς Δικαστηρίου να μην λάβει υπόψιν αξιώσεις που θα ήταν κατάλληλες για την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας μεταξύ Τυνησίας και Λιβύης. Τέλος το Διεθνές Δικαστήριο αποφάσισε ότι ένα τρίτο κράτος έχει το δικαίωμα βάση του Διεθνούς Δικαίου να καταθέσει αίτηση παρέμβασης εφόσον κρίνει ότι με την επικείμενη οριοθέτηση θίγονται τα συμφέροντα του στην περιοχή. Το αίτημα όμως της Μάλτας δεν έγινε δεκτό με την αιτιολογία ότι τα έννομα συμφέροντά της δεν ήταν επαρκώς εξατομικευμένα.

Ανάλυση τριεθνών σημείων (tripoints) και παραδείγματα

Η οριοθέτηση των θαλάσσιων ορίων, όπου συναντώνται και διασταυρώνονται θάλασσες τριών παράκτιων κρατών, εγείρει προβλήματα. Όταν εμφανίζονται αυτές οι τριμερείς γεωγραφικές σχέσεις τέμνονται θαλάσσια σύνορα. Οι γεωγραφικές σχέσεις αυτών των σημείων δεν οδηγούν απαραίτητα σε τριεθνή σημείο, αλλά δημιουργούν ένα πρόβλημα τριών σημείων στην οριοθέτηση της περιοχής. Τα περισσότερα κράτη επεκτείνουν τη δικαιοδοσία τους πέρα από τα 200 ναυτικά μίλια, λογικό είναι να

---

⁸³ICJ, *Continental Shelf* (Libyan Arab Jamahiriya v. Malta), Application to Intervene (1984), ICJ Rep. 3.

⁸⁴Rosenne, S., *Intervention in the International Court of Justice*. (Leiden, Boston: Martinus Nijhoff Publishers, 1999), Ch. 7.

προκύπτουν ζητήματα τριεθνών σημείων. Σε ένα ζήτημα οριοθέτησης πρωταρχικός σκοπός είναι να βρεθεί το όριο μεταξύ των μερών.⁸⁵

Η διαδικασία για να προσδιοριστεί εάν υπάρχει τριμερής γεωγραφική σχέση μεταξύ παράκτιων κρατών είναι η μέτρηση των αποστάσεων από τις ακτές. Εάν τα δύο από τα τρία παράκτια κράτη έχουν τις ακτές τους απέναντι το ένα από το άλλο τότε είναι απαραίτητο να μετρηθεί η απόσταση των ακτών του τρίτου κράτους, αν βρίσκεται μέσα στα όρια των άλλων δύο κρατών τότε δημιουργείται ένα τριεθνές σημείο.⁸⁶

Ο David Colson ανέφερε πέντε τεχνικές που χρησιμοποιούνται από την οριοθέτηση των μερών για την αντιμετώπιση θεμάτων τριεθνών σημείων. Τέσσερις από αυτές τις τεχνικές χρησιμοποιούνται σε διμερείς διαμορφώσεις και μία χρησιμοποιείται σε τριμερείς διαμορφώσεις. Οι τέσσερις διμερείς τεχνικές του Colson είναι:

- a. Δημιουργία ενός τελικού σημείου χωρίς ρητή πρόθεση για μελλοντική επέκταση.
- b. Δημιουργία ενός τελικού σημείου σε ένα τελικό τμήμα γραμμής.
- c. Δημιουργία τελικού σημείου σε αζιμούθιο.
- d. Δημιουργία τελικού σημείου χωρίς να τίγεται η μελλοντική επέκταση.⁸⁷

Η πέμπτη τεχνική είναι ένα τελικό σημείο που προσδιορίζεται ρητά ως τριεθνές σημείο. Αυτή η πέμπτη μέθοδος είναι παρόμοια με την πρώτη μέθοδο που αναφέρθηκε παραπάνω, αλλά λαμβάνει υπόψη τουλάχιστον δύο συνθήκες οριοθέτησης και προσδιορίζοντας την ακριβή φύση του τελικού σημείου και αφαιρεί το στοιχείο της αβεβαιότητας.

Δημιουργία ενός τελικού σημείου χωρίς ρητή πρόθεση για μελλοντική επέκταση.

Αυτή η μέθοδος επιτρέπει σε δύο κράτη να ορίζουν ένα τελικό σημείο χωρίς να ονομαστεί τριεθνές σημείο. Μπορεί το τελικό σημείο να είναι καθορισμένο, παραμένει όμως άλυτο στο τι καθεστώς θα υπάγεται. Τα παράκτια κράτη δεν έχουν καμία πρόθεση να επεκτείνουν τα όρια του άρα το σημείο είναι δυνατόν να θεωρείται και τριεθνές. Η μέθοδος αυτή ουσιαστικά είναι συντεταγμένες που πρέπει να συνδεθούν μεταξύ τους.⁸⁸

Δημιουργία ενός τελικού σημείου σε ένα τελικό τμήμα γραμμής

Αυτή η μέθοδος δημιουργεί ένα αόριστο τελικό σημείο που βρίσκεται κάπου κατά μήκος του καθορισμένου τμήματος γραμμής. Τα κράτη όταν χρησιμοποιούν αυτή τη μέθοδο καθορίζεται ένα σημείο καμπής και ένα σημείο εμβέλειας στην αρχή και στο

---

⁸⁵COALTER G. LATHROP (2005), Tripoint Issues in Maritime Boundary Delimitation, p.3305

⁸⁶Ο.π. σελ 3311

⁸⁷Ο.π. σελ 3306

⁸⁸Ο.π. σελ.3314-3315

τέλος της γραμμής Τα μέρη ορίζουν επίσης τον χαρακτήρα του τμήματος γραμμής. Τις περισσότερες φορές, η μέθοδος αυτή χρησιμοποιείται σκόπιμα από τα μέρη στις διαπραγματεύσεις με σκοπό να καθορίσουν πιθανά τριεθνή σημεία⁸⁹.

Δημιουργία τελικού σημείου σε αζιμούθιο

Η μέθοδος αυτή δημιουργεί ένα αόριστο τελικό σημείο που βρίσκεται κάπου κατά μήκος ενός καθορισμένου αζιμουθίου. Τα κράτη που χρησιμοποιούν αυτήν την μέθοδο καθορίζουν ένα προτελευταίο σημείο καμπής και ένα αζιμούθιο, αλλά δεν ορίζουν ένα σημείο εμβέλειας και επομένως δεν περιορίζουν την απόσταση κατά μήκος του αζιμουθίου στο οποίο θα μπορούσε να βρίσκεται το τελικό σημείο. Αυτή η μέθοδος δείχνει έναν συμβιβασμό μεταξύ των κρατών, και για το λόγο αυτό, η μέθοδος χρησιμοποιείται συχνά στη διευθέτηση διαφορών για τα θαλάσσια σύνορα από τρίτους.⁹⁰

Δημιουργία τελικού σημείου χωρίς να τίγεται η μελλοντική επέκταση

Αυτή η μέθοδος μπορεί να χωριστεί σε δύο επιμέρους τμήματα, τα οποία δημιουργούν ασάφεια γύρω από το τελικό σημείο μιας γραμμής. Το πρώτο επιμέρους τμήμα μπορεί να θεωρηθεί παρόμοιο με την μέθοδο που αναφέρθηκε προηγούμενος με τη διαφορά ότι παρέχει μόνο μια γενική κατεύθυνση για την πιθανή μελλοντική επέκταση του ορίου. Το πρώτο επιμέρους τμήμα είναι παρόμοιο με την πρώτη τεχνική με την προσθήκη φυσικά ότι τα κράτη διατηρούν το δικαίωμα να επεκτείνουν το όριο ή να αναθεωρήσουν το τελικό σημείο.

Η πέμπτη μέθοδος δεν καθορίζει συγκεκριμένη κατεύθυνση, αλλά ούτε μέγιστη απόσταση της επέκτασης, άρα και παρουσιάζει μεγάλη ασάφεια σε σχέση με τις προηγούμενες μεθόδους ως προς την πιθανή θέση του τριεθνούς σημείου. Για το λόγο αυτό διαθέτει μεγάλη ευελιξία για τα ζητήματα οριοθέτησης.⁹¹

Παραδείγματα τριεθνών σημείων

- a. Συνθήκη για τα σύνορα Ελλάδας-Ιταλίας το 1977: «*Τα συμβαλλόμενα μέρη συμφώνησαν ότι προς το παρόν αυτή η οριοθέτηση δεν θα εκτείνεται προς τα βόρεια πέρα από το σημείο 1 ή προς τα νότια πέρα από το σημείο 16. Η οριοθέτηση αυτή θα εκτείνεται στη συνέχεια και προς τις δύο κατευθύνσεις στα σημεία τομής με τις ζώνες της υφαλοκρηπίδα που ανήκει στις αντίστοιχες γειτονικές χώρες*».⁹²

⁸⁹COALTER G. LATHROP (2005), Tripoint Issues in Maritime Boundary Delimitation, p.3316

⁹⁰Ο.π. σελ. 3317

⁹¹Ο.π. σελ. 3320

⁹²Ο.π. σελ. 3320

- b. Συνθήκη για τα σύνορα Ιταλίας-Ισπανίας του 1974: «Τα συμβαλλόμενα μέρη συμφωνούν ότι, προς το παρόν, η οριοθέτηση δεν θα εκτείνεται βόρεια περισσότερο από το σημείο A και νότια περισσότερο από το σημείο L».⁹³

Συμπεράσματα

Η συνεργασία και ο σεβασμός είναι ίσως οι μοναδικοί τρόποι για την καλύτερη χρήση της θάλασσας και των θαλάσσιων πόρων. Μια αρχή που έχει αναδειχθεί στο Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας ως βάση για τη διατήρηση των θαλάσσιων πόρων που χρειάζονται οι άνθρωποι για την επιβίωσή τους. Το ζήτημα της οριοθέτησης των θαλασσίων ζωνών και κυριότερα στην υφαλοκρηπίδα και την ΑΟΖ προκαλεί ανησυχία λόγω κυριαρχικών δικαιωμάτων αλλά και οικονομικών ζητημάτων. Καθώς η εδαφικοποίηση των θαλάσσιων χώρων που ουσιαστικά σημαίνει μεγαλύτερος έλεγχος από τα παράκτια κράτη σε περιοχές που φτάνουν πολύ μακριά από τις ακτές τους και

---

⁹³Ο.π. σελ. 3320

κατ' επέκταση μείωση των ελεύθερων θαλασσών και οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στη θάλασσα είναι φανερό ότι αποτελούν μείζον θέμα για διάλογο στο Δίκαιο της Θάλασσας.

Σε διαφορές που καταλήγουν για επίλυση στα διεθνή δικονομικά όργανα κανένα από τα μέρη δεν θα είναι πλήρως ικανοποιημένο διότι καθένα από τα μέρη θα πρέπει να αποχωριστεί κάτι για να πετύχει η συμφωνία. Το αποτέλεσμα λοιπόν μίας διαδικασίας οριοθέτησης δεν είναι σε καμία περίπτωση εύκολο. Την διαδικασία οριοθέτησης την δυσκολεύει και το γεγονός ότι δεν έχει οριστεί ένας συγκεκριμένος τρόπος αλλά περισσότεροι και συχνά είναι τρόποι που αφήνουν περιθώρια αμφισβήτησης λόγω των διαφορετικών γεωμορφολογικών καταστάσεων που υπάρχουν αλλά και διαφορετικών ερμηνειών. Οι τρόποι επίλυσης των διαφωνιών είναι καθορισμένη σύμφωνα με το Δίκαιο της Θάλασσας, αλλά υπάρχουν πολλές υποθέσεις οριοθέτησης που παραπέμφθηκαν σε Δικαστήρια και υπήρχαν παρεμβάσεις από άλλα κράτη.

Βιβλιογραφία

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία- Άρθρα

- Akashi, Kinji (2 de octubre de 1998). Cornelius Van Bynkershoek: His Role in the History of International Law. Martinus Nijhoff Publishers.
- Boyle, A. E. (1997). Dispute settlement and the Law of the Sea Convention: Problems of fragmentation and jurisdiction. *International and Comparative Law Quarterly*
- Cataldi G. (2020) Introduction. In: Ribeiro M., Loureiro Bastos F., Henriksen T. (eds) *Global Challenges and the Law of the Sea*. Springer
- Churchill R.R. & A.V.Lowe (1999), *The Law of the Sea*, 3rd edition
- COALTER G. LATHROP (2005), *Tripoint Issues in Maritime Boundary Delimitation*
- Giles O. C. (1949), *The 'Peleus' Trial*, *International Affairs*, Volume 25, Issue 2

- Grotius, Hugo (1916). *The Freedom of the Seas*. Translated by Ralph Van Deman Magoffin. New York: Oxford University Press, American Branch
- ICJ, *Continental Shelf* (Libyan Arab Jamahiriya v. Malta), Application to Intervene (1984)
- [International Tribunal for the Law of the Sea: Seat](http://www.itlos.org)". www.itlos.org.
- Jacovides A. (2011). " International Tribunals: Do They Really Work For Small States?". In *International Law and Diplomacy*. Leiden, The Netherlands: Brill
- Jia B.B (1988)., *The Regime of Straits in International Law*, Oxford:Clarendon Press
- Karaman, I. V. (2012). *Dispute Resolution in the Law of the Sea*. Leiden, The Netherlands: Brill
- Keohane, R., & Nye, J. (1987). *Power and Interdependence revisited*. International Organization
- Kittichaisaree Kriangsak (1987), *The Law of the Sea and Maritime Boundary Delimitation in South-East Asia*, Oxford University Press
- Louis B. Sohn, John Noyes, Erik Franckx, Kristen Juras (2014), *Cases and Materials on the Law of the Sea*, Second Edition
- Mensah, T. A. (2006). " Joint Development Zones As An Alternative Dispute Settlement Approach In Maritime Boundary Delimitation". In *Maritime Delimitation*. Leiden, The Netherlands: Brill | Nijhoff
- Prescott, J. R. V., & Schofield, C. H. (2004). *The maritime political boundaries of the world*. Leiden, Netherlands: Nijhoff.
- Selden, J., & Nedham, M. (1652). *Of the dominion, or, ownership of the sea two books*. London: Printed by William Du-Gard
- Strati A. (1995), *The Protection of the Underwater Cultural Heritage:an Emerging Objective of the Contemporary Law of the Sea*,The Hague: Martinus Nijhoff Publishers, 1995
- Schurz, W. (1922). *The Spanish Lake*. *The Hispanic American Historical Review*, 5(2), <https://www.jstor.org/stable/2506024>
- *The Concept of Entitlement to an Exclusive Economic Zone as Reflected in International Judicial Decisions* Shani Friedman - *Israel Law Review* , 2020
- «The International Court of Justice» <https://www.icj-cij.org/en>
- Yoshifumi Tanaka (2019)- *The International Law of the Sea* Cambridge University Press
- <https://www.worldwideboat.com/news/miscellaneous/ocean-vs-space>
- http://www.un.org/Depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/CHL_1986_18565.pdf

Ελληνική Βιβλιογραφία

- Κρατερός Ιωάννου - Περράκη Σ., *Εισαγωγή στη Διεθνή Δικαιοσύνη*, τεύχος I: γενική θεωρία και θεσμικές εφαρμογές, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 1984.
- Κρατερός Ιωάννου - Στρατή Αναστασία (2013), *Δίκαιο της Θάλασσας*, 4^η Έκδοση.
- Κουλούρη Μιχαήλ (1976), *Το Διεθνές Δίκαιον της υφαλοκρηπίδας και οι Τάσεις του Δικαίου της Θαλάσσης*, εκδ. Αντ, Σάκκουλα
- Μυλωνόπουλος Δ. (2012), *Δίκαιο της Θάλασσας*, Εκδόσεις: Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα

- Παπασταυρίδης Ε.(2017), «Το Δίκαιο της Θάλασσας», σε *Το Δίκαιο της Διεθνούς Κοινωνίας*, Εκδόσεις: Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα
- Ροζάκης, «Το διεθνές Νομικό καθεστώς των Στενών. Ένα παράδειγμα εξισορρόπησης συμφερόντων στο Δίκαιο της Θάλασσας»
- Στρατή Γ.Αναστασία, (2012) *Ελληνικές θαλάσσιες ζώνες & οριοθέτηση με γειτονικά κράτη*, Νομική Βιβλιοθήκη